

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

Zelená hora jako centrum religiózního cestovního ruchu
Bakalářská práce

Autor: Martin Havelka

Studijní obor: Management cestovního ruchu

Vedoucí práce: Miloslava Černá, Ph.D.

Hradec Králové

Srpen, 2018

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 14.8.2018

Martin Havelka

Poděkování:

Děkuji vedoucí bakalářské práce paní Miloslavě Černé, Ph.D. za metodické vedení práce, její ochotu a trpělivost. Také děkuji paní Bc. Michaelle Kokojanové za poskytnutí rozhovoru a dat o návštěvnosti Zelené hory a její ochotu při spolupráci. Dále děkuji Terezií Juránkové za pomoc s distribucí dotazníků.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá religiózním cestovním ruchem v souvislosti s poutním kostelem sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře. V teoretické části je na základě literární rešerše charakterizován religiózní cestovní ruch, organizace UNESCO a jsou definovány klíčové pojmy. V praktické části je popsána Zelená hora a její historie a zpracován samotný výzkum. Jsou zde použity kvantitativní i kvalitativní metody výzkumu, konkrétně dotazníkové šetření, řízený polostrukturovaný rozhovor a analýza dat o návštěvnosti. Pro popularizaci religiózního cestovního ruchu a poutních cest byla navržena marketingová a provozní opatření pro správce poutního kostela na Zelené hoře. Zároveň byla na podporu poutní turistiky navržena vlastní poutní cesta, zahrnující Zelenou horu.

Annotation

Title: World heritage site Zelená hora – a centre of religious tourism

This bachelor thesis deals with religious tourism in the context of the pilgrimage church of Saint John of Nepomuk at Zelená hora. Based on the literature review the religious tourism and the organization UNESCO are described in the theoretical part of the thesis. The practical part contents a characterization of the church at Zelená hora, its history and the research itself. Both quantitative and qualitative methods were used in this research, specifically a questionnaire survey, a semi-structured interview and an analysis of tourist turnout data were applied. Certain marketing and management measures have been suggested for the administration of the pilgrimage church at Zelená hora, with an aim to popularize religious tourism and pilgrimages. Furthermore, a new pilgrimage route covering Zelená hora has been designed.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Cíl práce a metodika zpracování	3
2.1	Cíl práce.....	3
2.2	Výzkumné otázky	3
2.3	Metodika zpracování.....	3
3	Teoretická východiska	5
3.1	Religiózní cestovní ruch.....	5
3.1.1	Historie náboženských poutí	7
3.1.2	Křesťanské poutě	9
3.1.3	Situace v České republice	10
3.2	UNESCO.....	11
3.2.1	Historie organizace	11
3.2.2	Světové dědictví	12
3.2.3	Památky České republiky	14
4	Praktická část.....	15
4.1	Zelená hora	15
4.1.1	Symbolika kostela.....	16
4.1.2	Historie Zelené hory	17
4.1.3	Jan Blažej Santini-Aichel	19
4.2	Sběr informací a průběh šetření.....	21
4.2.1	Rozhovor s kastelánkou kostela	21
4.2.2	Data o návštěvnosti.....	24
4.2.3	Dotazníkové šetření.....	27
4.3	Zpracování výsledků	42
4.3.1	Návrh marketingových opatření	43

4.3.2	Návrh poutní cesty.....	45
5	Shrnutí výsledků a doporučení.....	48
6	Závěr.....	50
7	Přílohy	51
8	Seznam použité literatury.....	54

Seznam obrázků

Obr. 1 Trasa navržené poutní cesty.....	47
---	----

Seznam tabulek

Tabulka 1 Návštěvnost Zelené hory.	26
---	----

Tabulka 2 Návštěvnost poutníků	27
--------------------------------------	----

1 Úvod

„Santiniho Zelená Hora je báseň... Zatímco stavby dvacátého století jsou jenom slogany.“ --Mojmír Horyna

Poutní kostel zasvěcený Janu Nepomuckému na Zelené hoře je impozantní stavba s mystickou atmosférou, silným geniem loci a množstvím křesťanské symboliky.

Kostel na Zelené hoře je poutním místem. Historicky byli jeho návštěvníci především křesťanští poutníci. Jak se však společnost vyvíjela, začal v Česku klesat počet věřících křesťanů a zároveň přišel výrazný rozvoj cestovního ruchu. Zelená hora se navíc, jako jedna ze dvanácti českých památek, pyšní od roku 1994 statusem Světového dědictví UNESCO. Díky tomu je kladen velký důraz na ochranu památky, na druhou stranu je s tím spojena i vysoká návštěvnost, často světského charakteru. Na Zelené hoře se mísí duchovní svět s tím fyzickým. A zároveň se zde i potkávají věřící poutníci s běžnými turisty. Geografická poloha Zelené hory poblíž historické hranice Čech a Moravy je pak v tomto ohledu jistou symbolikou, vzhledem k výraznému rozdílu mezi zbožností obyvatel Čech a Moravy.

Religiózní turismus je historicky, i v současné době, častá forma cestovního ruchu. Pojem religiózní turismus je silně spjat s pojmem pouť. Definicí obou těchto pojmů je celá řada, často i velice rozdílných. V definování obou těchto pojmů však bude klíčové slovo náboženství. Náboženství hraje velice důležitou roli v životě člověka už od počátků civilizace. A stejně tak ho provází různé cesty s duchovním motivem. Religiózní cestovní ruch ve svém jádru není nic nového. Přestože je náboženský život v posledních stoletích, a obzvláště dekadách, v Západní civilizaci spíše na ústupu, spiritualita se z moderní společnosti nevytratila, a viditelný je i trvalý zájem o duchovní památky.

Důvodem k výběru tohoto tématu byl vlastní osobní vztah autora k této památce a lokalitě. Časté cesty na Vysočinu mu také poskytly snadný a hojný kontakt s objektem této práce. Dalším důvodem k volbě tématu byl zájem o duchovní

stránku života a o náboženství obecně. Obzvláště v dnešní době je náboženství v zajímavém postavení. Západní svět je silně globalizovaný a křesťanská tradice v něm je na ústupu. Zároveň se však v této společnosti rozšiřují jiná náboženství a další formy spirituality.

2 Cíl práce a metodika zpracování

2.1 Cíl práce

Cílem práce je charakterizovat religiózní cestovní ruch v souvislosti s poutním kostelem sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře a navrhnout další možnosti popularizace daného místa v intencích náboženského turismu. V rámci dosažení tohoto cíle byly stanoveny následující podcíle:

- 1) Navrhnout marketingové postupy, jak zpopularizovat poutní cesty na Zelenou horu.
- 2) Navrhnout vlastní poutní cestu, zahrnující Zelenou horu.

2.2 Výzkumné otázky

Výzkumná otázka č. 1: Je v dnešní moderní společnosti stále zájem o poutní cesty a religiózní cestovní ruch obecně?

Výzkumná otázka č. 2: Existují nějaké způsoby, jak lépe propagovat Zelenou horu a jak přivést na místo více poutníků?

2.3 Metodika zpracování

Bakalářská práce se skládá ze dvou hlavních částí. V první části, teoretické, jsou popsána hlavní teoretická východiska práce a jsou definovány klíčové pojmy. Tato část je zpracována na základě rešerše odborné literatury, vědeckých článků a internetových zdrojů, zabývajících se religiózním cestovním ruchem a organizací UNESCO. Druhá část, praktická, obsahuje podrobný popis památky a vlastní výzkum, vedoucí k dosažení cíle bakalářské práce. Tento výzkum byl proveden pomocí následujících metod:

- 1) První metodou je dotazníkové šetření. Autor zvolil tuto metodu z důvodu snadného oslovení většího počtu osob. Cílem dotazníku bylo zjistit zkušenosti respondentů s religiózním cestovním ruchem, poutními místy a poutními cestami. Dotazník obsahuje uzavřené, otevřené

a polootevřené otázky. Jedná se o smíšený výzkum, zahrnující kvantitativní i kvalitativní metody.

- 2) Druhou metodou je analýza dat o návštěvnosti. Kastelánka zkoumaného kostela poskytla k potřebám této práce podrobné údaje o návštěvnosti. Analýzou těchto dat byly zjištěny informace o sezónnosti a trendech návštěvnosti. Autor zvolil tuto kvantitativní metodu výzkumu, protože vede k získání relevantních dat, která přesně ilustrují v jakých dnech a při jakých příležitostech je o návštěvu památky největší zájem.
- 3) Třetí metodou výzkumu, použitou v této práci, je řízený rozhovor. Rozhovor byl uskutečněn s kastelánkou Poutního kostela na Zelené hoře. Autor zvolil tuto kvalitativní metodu výzkumu za účelem zjištění fungování managementu a marketingu objektu a zjištění dalších interních informací o stavu a chodu památky a jejích návštěvnících. Rozhovor měl polostrukturovanou formu.

3 Teoretická východiska

V této kapitole jsou popsány teoretické poznatky, které jsou podstatné pro zpracování praktické části práce. Jsou zde nabídnuty různé definice klíčových pojmů, kterými jsou religiózní cestovní ruch a pout'. Dále jsou vylíčeny historické souvislosti vedoucí k modernímu pojetí náboženského turismu. V další části kapitoly je charakterizována organizace UNESCO za účelem pochopení významu statutu památky Světového dědictví.

3.1 Religiózní cestovní ruch

Zelenka a Pásková (2012, s. 488) definují religiózní cestovní ruch v užším smyslu jako „*cestování, jehož hlavním důvodem jsou náboženské obřady a poutě*“. V širším smyslu pak religiózní cestovní ruch definují jako „*formu cestovního ruchu, jejíž účastníci jsou motivováni návštěvami a prohlídkami religiózních památek – kostelů, katedrál, hřbitovů, poutních míst, aj.*“. Jako typické příklady religiózního cestovního ruchu autoři uvádějí poutě do Mekky, Jeruzaléma, Vatikánu, Santiaga de Compostela, Lurd nebo Varanasi.

Rinschede (1992, s. 52) uvádí, že religiózní cestovní ruch lze chápat jako druh kulturního turismu, který je specifikovaný tím, že „*zahrnuje návštěvu náboženských ceremoniálů a konferencí, a především návštěvu lokálních, regionálních, národních a mezinárodních náboženských center.*“ Autor dále říká, že motivací účastníků religiózního cestovního ruchu je, ať už z části nebo kompletně, spirituální vyžití. Ve vyspělých zemích je pak religiózní turismus silně propojen s dalšími formami cestovního ruchu. Jako jeden z důvodů uvádí autor fakt, že návštěvníci náboženských center mají často více motivací pro cestu než samotné spirituální vyžití. Jako další důvod uvádí masovost a organizovanost cestovního ruchu, kdy cestovní agentury zahrnují do programu vedle hlavní náboženské atraktivity další volnočasové aktivity.

Jedni z prvních autorů zabývajících se pojmem religiózní cestovní ruch byly Mary Lee a Sidney Nolanovi (1992). Moderní evropský náboženský systém je podle nich souborem náboženských atraktivit, turistických i neturistických poutních míst a duchovních festivalů. Autoři se zabývají vztahem mezi věřícími poutníky a prakticky sekulárními turisty. K tomuto vztahu uvádějí: „*Nehledě na jejich motivaci, všichni návštěvníci těchto atraktivit vyžadují určitou úroveň služeb, od uspokojení těch nejzákladnějších lidských potřeb, až po úplný komerční rozvoj, srovnatelný s tím nejsekulárnějším odvětvím*“ (Nolan a Nolan, 1992, s. 69). Autoři dále uvádějí, že v případě hojně navštěvovaných svatostánků lze návštěvníky běžně měřit na škále od silně pobožných až po čistě sekulární, bez jakýchkoliv znalostí o duchovním významu daného místa. Je zřejmé, že při tak širokém spektru charakterů návštěvníků musí existovat jistý rozkol mezi jejich motivací a očekáváním. Autoři však uvádějí, že do těchto dvou protipólů spadá jen malá část návštěvníků a většina návštěvníků se na této škále řadí někam mezi. Řešení případné nekompatibility různých typů návštěvníků by pak podle autorů mělo být úkolem managementu daného místa.

Potenciálním konfliktem mezi náboženskými institucemi a dlouhodobě expandujícím turistickým průmyslem se zabývají Raj a Griffin (2015). Jako jedny z prvních důkazů o znepokojení církve z narůstajícího cestovního ruchu uvádí autoři schůzi Světové rady církví již v roce 1970. V roce 1979 se pak na konferenci International Congress on Pastoral Care of Tourism on the Move zvažovala různá opatření, jak zachovat spirituální stránku náboženských objektů tváří v tvář turismu a globalizaci. Tyto obavy vyjádřili také Wall a Mathieson (2006). Autoři píší, že ačkoliv bylo historicky pro cesty na duchovně významná místa silnou motivací náboženství, a do jisté míry i dnes stále je, existují vážné obavy z rozvoje spirituálních památek za účelem komercializace, která původní duchovní rozměr objektu degraduje. Podle autorů posun od tradičních náboženských poutí k masovému cestovnímu ruchu postupně proměňuje kostely a katedrály ze svatých míst na turistické atrakce.

Častým pojmem spojeným s religiózním cestovním ruchem je pouť. Hron (2017) uvádí, že pojem pouť lze definovat dvěma zcela odlišnými způsoby. První pojetí, podle Timothyho (2006), považuje pouť za formu cestovního ruchu zaměřenou na turisty s určitými motivacemi a potřebami, tedy náboženskými a spirituálními. V tomto pojetí lze považovat pouť za samotný náboženský cestovní ruch a rozlišení mezi těmito dvěma pojmy je spíše jen stylistické nežli věcné. V pojetím druhém, popisuje Hron (2017, s. 1) pouť, jako *„...dichotomický protějšek turismu. Zatímco pouti jsou přisuzovány kvality posvátnosti, rituálnosti, serióznosti, asketičnosti a hloubky, turismus je vykreslován jako přesný profánní opak pouti s vlastnostmi, jako jsou hédonismus, komerce, povrchnost. Náboženský turismus je v této dualistické perspektivě nesmysl, logický kolaps, neuskutečnitelný průnik naprosto opozitních pólů.“* Obě tato pojetí se dají považovat za jisté extrémní protipóly a další autoři nabízejí střídmejší definice. Morinis (1992) pouť definuje jako *„cestu uskutečněnou jistou osobou ve snaze nalézt místo nebo stav, o němž tato osoba věří, že ztělesňuje vysoce ceněný ideál.“* Rountree (2006) pak pouť vymezuje jednoduše jako *„posvátnou cestu na posvátné místo s posvátným účelem.“*

3.1.1 Historie náboženských poutí

Rinschede (1992) uvádí, že religiózní cestovní ruch má pravděpodobně kořeny už v počátcích samotného náboženství vůbec, čímž jej lze považovat za nejstarší formu cestovního ruchu. Ve větší míře jej pak lze sledovat od starověku. Raj a Griffin (2015) tvrdí, že cesty na duchovní místa, jež lze považovat za náboženské poutě, můžeme datovat až do doby prehistorické. Od počátků civilizace lidé putovali ke svatyním spojeným s duchovním životem. Tyto duchovní cesty postupem času nabíraly nové podoby, Rinschede (1992) píše, že institucionální formu získal religiózní cestovní ruch až s příchodem pozdějších, ucelených náboženství. Například židé přijížděli do Jeruzaléma na náboženské oslavy a navštěvovali biblická místa ve městě i okolí.

Rinschede (1992) zmiňuje jako příklad starověkých poutí keltské ceremoniály v místech posvátných hájů a pohřebišť. Dalším příkladem může být chrám

v Uppsale, v dnešním Švédsku, kde se v době náboženských slavností scházeli zástupci germánských kmenů. Ve starém Egyptě pak byla podle autora řada náboženských center, kam přijížděly tisíce poutníků, například město Heliopolis nebo chrámový komplex Karnak v Luxoru. Do Aleppa v tehdejší Asýrii přijížděli poutníci až z Arabského poloostrova. Dalším příkladem religiózního turismu v polyteistických náboženstvích uvádí autor Řecko, s řadou chrámů a hájů lokálního duchovního významu, a především velikých náboženských center v Aténách, Olympii nebo na Rhodu.

Hinduismus provázely náboženské cesty od samého počátku náboženství. Rinschede (1992) uvádí, že nejdůležitějšími poutními místy od počátku byly, a stále dodnes jsou, indické řeky a prameny, především posvátná řeka Ganga. Skrze náboženské poutě se hinduisté snaží odčinit své hříchy a dosáhnout zmenšení svého utrpení z koloběhu reinkarnace.

Buddhismus podle Stoddarda (1988) dokonce slibuje oddaným poutníkům po smrti přímo vstup do Nirvány. Poutní místa Buddhismu jsou z velké části spojena se životem Buddhy. Další poutní místa se odvíjejí od geografické polohy, a s ní spojenými formami Buddhismu. Jak autor uvádí, poutní místa Lamaismu, praktikovaném v Tibetu, s hlavním centrem v Lhase, jsou často přírodního charakteru. Například množství posvátných pramenů, jezer, jeskyň a hor. V čínské variaci Buddhismu, jak píše Eiki (1987), byly v historii typické poutě na posvátné hory. Kulturní revoluce v 20. století však tradiční poměry výrazně změnila a řada poutních míst byla zničena. Dále autor uvádí, že řada poutních míst již v moderní Číně byla obnovena a že kromě posvátných hor je dnes veřejnosti dostupná řada Buddhických chrámů.

Velký význam měly v historii náboženské poutě také v Japonsku, a to především buddhistické a šintoistické. V menší míře i poutě v rámci jiných méně rozšířených náboženství. Eiki (1987) říká, že ačkoliv v moderním urbanizovaném Japonsku jsou praktikující věřící již minoritou, cesty na tradiční svatá místa v zemi jsou dnes velice populární i mezi nevěřícími.

Největší pout' islámu, pout' do Mekky – hadždž – má kořeny již v předislámské době. Long (1979) uvádí, že arabské kmeny již před Mohammedem cestovaly do Mekky uctívat nejsvětější relikvii tohoto místa – Ka'bu. Během dvou století po Prorokově smrti vznikl hadždž jako takový, který do sebe inkorporoval kromě uctívání Ka'by také další rituály v Mekce i jejím okolí. Nejvýznamnější z nich se stala pout' do dalšího posvátného města islámu, Medíny. K islámským poutním místům také patří, kromě dalších svatyní blízkého východu, řada míst v severní Africe a jihovýchodní Asii.

3.1.2 Křesťanské poutě

Raj a Griffin (2015) tvrdí, že v případě křesťanství nastala zlatá éra poutních cest ve středověku. Tito poutníci mířili do křesťanských svatyní s různou motivací, mohla to být touha získat požehnání patrona, kterému bylo dané posvátné místo zasvěceno, nebo například možnost odčinit své hříchy. Rinschede (1992) píše, že prvními cíli křesťanských poutníků byla místa ve Svaté zemi, spojená se životem a prací Ježíše Krista. Vzhledem k moci a územnímu rozsahu Římské říše v době raného křesťanství, bylo v dostupnosti těchto svatých míst hlavním přelomem vydání Ediktu milánského v roce 312, který zavedl v říši svobodu náboženského vyznání. Autor následně říká, že následkem této náboženské reformy se začaly rozšiřovat i poutě do Říma, směřující na místa spojená s křesťanskými mučedníky. Po dobytí Jeruzaléma muslimy v 11. století se Řím stal již hlavním cílem křesťanských poutníků. Po pádu Konstantinopole, a tím i Byzantské říše, poutě do Svaté země zcela ustaly. Dalším obrat v hlavním centru křesťanských poutí nastal podle autora v době papežského schizmatu a v době častých konfliktů mezi katolíky a protestanty, kdy se nejnavštěvovanějším poutním místem postupně stalo španělské Santiago de Compostela.

Rinshede (1992) dále popisuje, že cesty na tato nejposvátnější křesťanská místa byly ve starověku, středověku i novověku, výhradou evropských elit. Až do moderní doby byly takto dlouhé poutě pro drtivou většinu křesťanů finančně nedosažitelné.

Z tohoto důvodu měly podle autora obecně větší význam cesty do lokálních a regionálních náboženských center, které díky svému počtu byly běžným lidem mnohem dostupnější.

Evropští kolonisté pak přinesli své křesťanské tradice i do Nového světa. Nolan (1987) zmiňuje, že již v počátcích kolonizace vznikaly v Severní i Jižní Americe husté sítě křesťanských poutních míst, a to především christianizací svatých míst a pohřebišť původních obyvatel. Další svatá místa vznikala později na americkém kontinentě jako odkaz amerických mučedníků a svatých.

V průběhu 20. století, jak uvádí Collins-Kreiner (2010), se postupně smazávaly rozdíly mezi poutníkem a turistou a dnes je již podle autora obtížné jasně stanovit rozdíl mezi nimi. Raj a Griffin (2015) píší, že v moderním západním světě se poutě stávají otázkou spíše duchovního a kulturního vyžití než ryze náboženskými cestami. Jejich rozměr je však stále značný a podle odhadů World Tourism Organization z roku 2011 bylo celosvětově právě duchovno a náboženství nejběžnější motivací k turismu.

3.1.3 Situace v České republice

V České republice, jak uvádí Klímová a Belešová (2015), je i přes rostoucí význam náboženského cestovního ruchu potenciál této formy turismu nedostatečně využit. Autoři píší, že náboženský cestovní ruch má pro Českou republiku veliký potenciál přilákat zahraniční turisty. Zároveň, i přes nižší podíl věřících v Česku oproti drtivé většině států světa, podporuje i domácí cestovní ruch, kdy čeští turisté vyhledávají duchovní památky nehledě na jejich víru, popřípadě často propojují návštěvu religiózních památek také s kulturním vyžitím a rekreací. Autoři dále zmiňují, že v řadě případů objektů náboženského cestovního ruchu je zanedbána turistická infrastruktura a propagace. Jako příklad nabízejí autoři Starou Boleslav. I přesto, že je město místem jedné z nejvýznamnějších křesťanských poutí, Svatováclavské pouti, účast na této akci vykazuje v posledních letech klesající trend.

3.2 UNESCO

UNESCO (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation*) je agentura pod správou OSN, založena koncem roku 1945. Jejím cílem je, pomocí mezinárodní spolupráce v oblasti vzdělávání, vědy a kultury, přispívat k šíření bezpečnosti, stability, práva, svobody a lidských práv. V současné době má organizace 195 členských zemí (UNESCO, 2018).

3.2.1 Historie organizace

UNESCO je de facto nástupcem Mezinárodního výboru pro intelektuální spolupráci (CICI), který operoval od roku 1922 pod záštitou Společnosti národů. Ústava UNESCO byla ustanovena na konferenci v Londýně v listopadu 1945. Přítomni byli zástupci 44 zemí, z nichž 37, včetně Československa, ústavu podepsalo (UNESCO, 2018).

Počet členských zemí se v průběhu 20. století často rozšiřoval, zejména v důsledku dekolonizace Afriky a rozpadu Sovětského svazu. Zároveň několik zemí organizaci v průběhu jejího působení na nějakou dobu opustilo. V roce 1956 UNESCO opustila Jihoafrická republika v důsledku snahy organizace o vymýcení rasismu pomocí práce antropologů a dalších vědců. Publikace vydané na toto téma nevyhovovaly tamnímu režimu, a do organizace UNESCO se republika vrátila až za vlády Nelsona Mandely roku 1994 (UNESCO, 1979).

Spojené státy americké organizaci opustily v roce 1984 z důvodu rozchodu amerických zájmů a cílů UNESCO. Legislativa USA z 90. letch znemožňovala přispívat do fondů orgánů OSN, které uznávaly Palestinu jako samostatný stát. V roce 2003 se USA opět staly členem organizace (U.S. Department of State, 2011). V roce 2011 se Palestina stala plnohodnotným členem UNESCO, načež Spojené státy a Izrael opět zmrazily své příspěvky, odpovídající dohromady 25 % celkového rozpočtu UNESCO (New York Times, 2011). V roce 2017 Spojené státy opět

oznámily opuštění organizace a nastolení pouze pozorovatelské mise při UNESCO. USA vyjádřily záměr se i jako nečlenský stát dále podílet na důležitých aktivitách organizace, jako je ochrana Světového dědictví a podpora mezinárodní spolupráce ve vědě a vzdělávání. Jako důvod k odchodu uvedly Spojené státy trvající protiizraelské směřování organizace. Opuštění UNESCO vejde v platnost k 31.12.2018 (U.S. Department of State, 2017).

3.2.2 Světové dědictví

„Ano, toto je cosi, co je na celém světě výjimečné a jedinečné, je to cosi, co je našim společným dědictvím, je to něco, co se zavazujeme chránit jeden pro druhého a v zájmu nás všech – národů světa“ (České dědictví UNESCO, 2018).

Do světového dědictví UNESCO patří významné přírodní a kulturní památky, schválené organizací, které jsou považovány za důležité pro zájmy lidstva jako celku a jsou chráněny mezinárodními smlouvami (UNESCO, 2018). V současnosti je na seznamu 1073 míst a památek, celkem ve 167 zemích světa. Z toho 832 je kulturního charakteru, 206 přírodního a 35 smíšeného. Země s největším počtem památek zapsaných na seznamu je Itálie (53), dále pak Čína (52), Španělsko (46), Francie (43), Německo (42), Indie (36), Mexiko (34) a Spojené království (31) (UNESCO World Heritage Centre, 2018).

Centrum pro Světové dědictví dále sleduje ohrožené památky na Seznamu. V současné době je z celkových 1073 památek 54 vedených jako ohrožených. Hrozbou pro památku může být ozbrojený konflikt, válka, zemětřesení a jiné přírodní katastrofy, znečištění, pytláčení, urbanizace nebo neudržitelný rozvoj cestovního ruchu. Pro klasifikaci místa jako ohroženého, musí památka splňovat alespoň jedno ze stanovených kritérií. Změna statusu památky na ohrožená umožňuje komisi pro Světové dědictví okamžitě přesunout více zdrojů na ochranu dané památky. Zároveň je smyslem zápisu upozornění mezinárodní komunity na hrozbu ztráty památky (UNESCO World Heritage Centre, 2018).

Přestože hlavním cílem světového dědictví UNESCO je památky chránit, jejich zápis na seznam může mít i opačný efekt. Jak uvádí Caust (2017), zápis na seznam světového dědictví na památku upozorní masu lidí a učiní ji turisticky mnohem atraktivnější, což zároveň vyvolá potřebu památku ještě více chránit. Důvodem k zápisu tak může být, jak snaha památku skutečně chránit, tak čistě ekonomický záměr. Stát, ve kterém se památka nachází, se zároveň však zavazuje ji chránit. Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (1972) přímo uvádí, že daný stát bude usilovat o „o přijetí všeobecné politiky zaměřené na posílení úlohy kulturního a přírodního dědictví v životě společenství a začlenění ochrany tohoto dědictví do komplexních plánovacích programů“ a o „vytvoření služeb na ochranu, zachování a prezentování kulturního a přírodního dědictví“.

Realita však nemusí vždy být tak světlá, D'Eramo (2014) dokonce přirovnává zápis do seznamu k smrtícímu úderu pro danou památku. Frey a Steiner (2011) upozorňují, že instituce světového dědictví doposud mnohem více prospívá bohatým zemím. Caust (2017) píše, že u chudších zemí je situace ohledně památek UNESCO komplikovanější. Prudký rozvoj turismu sice může podle autorky zvýšit prosperitu místní komunity, nicméně s rostoucí životní úrovní se stane komunita na příjezdovém cestovním ruchu závislá. Místo pak paradoxně i může ztrácet svoji autentičnost, která velký počet turistů původně přilákala.

Zátěž na památky UNESCO je dále umocněna masivním nárůstem počtu turistů, způsobeným rostoucí populací světa, dlouhodobě stoupající životní úrovní lidstva a zvyšující se dostupností levného cestování (Caust, 2017). Gonzalez-Tirados (2011) uvádí, že v roce 1950 bylo celosvětově zaznamenáno 25 milionů mezinárodních turistů, údaj z roku 2017 uvádí již 1,322 miliardy turistů a odhaduje se další 4-5 % meziroční nárůst (UNWTO, 2018).

Zvýšená propagace, a tím i návštěvnost památek, je přirozeným následkem fungování seznamu Světového dědictví. Úkolem UNESCO se tak stává najít rovnováhu mezi propagací a ochranou památek (Budapešťská deklarace, 2002). Podle Jimury (2012) je úspěšnost tohoto snažení do jisté míry závislá na spolupráci

s místními obyvateli. Landorf (2009) uvádí, že zapojení místních je však často minimální. Dále autor upozorňuje, že zápisem na seznam světového dědictví ztrácí místní komunita možnost o rozhodování o památce ve prospěch národních a nadnárodních zájmů.

3.2.3 Památky České republiky

K roku 2018 bylo na Seznamu světového dědictví UNESCO zapsáno 12 kulturních památek. Konkrétně (včetně roku zápisu):

- Historické jádro Prahy (1992)
- Historické jádro Českého Krumlova (1992)
- Historické jádro Telče (1992)
- Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře (1994)
- Historické jádro Kutné Hory s kostelem sv. Barbory a katedrálou Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci (1995)
- Kulturní krajina Lednice-Valtice (1996)
- Zahrady a zámek v Kroměříži (1998)
- Vesnická památková rezervace Holašovice (1998)
- Zámek v Litomyšli (1999)
- Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci (2000)
- Vila Tugendhat v Brně (2001)
- Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa v Třebíči (2003)

Na Seznam nemotného dědictví UNESCO je dále zapsáno 5 mistrovských děl:

- Slovácký Verbuňk (2005)
- Masopust (2010)
- Sokolnictví (2010)
- Jízda králů (2011)
- Loutkářství (2016)

4 Praktická část

Tato kapitola se zabývá samotným průběhem výzkumu a jeho výsledky. V první části je popsána stěžejní památka práce, Zelená hora. Dále jsou popsány jednotlivé kroky šetření a zpracovány výsledky celého výzkumu. Nakonec je navržena vlastní poutní cesta, zahrnující Zelenou horu.

4.1 Zelená hora

Poutní kostel svatého Jana Nepomuckého na Zelené hoře je barokní stavba, nacházející se v těsné blízkosti města Žďár nad Sázavou. Stavba budovy byla dokončena v roce 1722 a od roku 1994 je poutní kostel zapsán v Seznamu kulturního dědictví UNESCO (Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, 2015).

Německý badatel Erich Bachmann se o tomto architektonickém díle vyjádřil následovně: „*Uměleckou konsekvencí, symbolickou podobou a polyfonním bohatstvím předčilo vše, co do té doby u staveb tohoto typu vzniklo v Čechách a v celé střední Evropě*“ (Kroupa, Sedlák, 2015, s. 6).

Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého patří pod správu římskokatolické církve. Mimo bohoslužeb a dalších církevních událostí jsou v kostele pořádány pravidelné komentované prohlídky s průvodcem. Prohlídka trvá přibližně 45 minut. Kostel je v hlavní sezóně (od dubna do října) otevřen každý den od 9:00 do 17:00. V dubnu a říjnu pak ve stejnou dobu, ale pouze o víkendech a svátcích. Od listopadu do března je kostel běžně zavřený. Správce kostela umožňuje po předešlé domluvě poskytnout prohlídku s průvodcem i mimo běžnou otevírací dobu, to platí po celý rok.

Prohlídky se nekonají v době církevních událostí. Především v době trvání mše svaté, která probíhá každou sobotu. Dále v době Svatojánské poutě, která se pořádá každý rok 16. května v den svátku sv. Jana Nepomuckého, a o předcházejícím

víkendu. V kostele se také uskutečňují svatby, pohřby, koncerty, a další církevní obřady.

4.1.1 Symbolika kostela

Budově kostela dominuje symbolika. V první řadě je to číslo 5, odkazující na legendu o Janu Nepomuckém, podle které se v místě světcovy smrti objevila koruna s pěti hvězdami. Samotný půdorys stavby je tak ve tvaru pěticípé hvězdy. Ambit kostela obsahuje celkem pět vchodů a uvnitř kostela lze nalézt pět kaplí. Podle tehdejších zdrojů byly brány ambitu zdobeny také pěti sochami a pěti zvony. Do dnešní doby se však sochy dochovaly jen 3 a zvon již žádný (Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, 2015).

Dalším symbolem kostela je jazyk Jana Nepomuckého. Podle další legendy totiž zaplatil mučedník životem za nevyzrazení zpovědního tajemství královnou Žofie (Hořejš, 1995). Uvnitř kostela se v ohnivém kruhu nachází veliká napodobenina této relikvie.

Symbolika se dále vyskytuje ve tvaru oken kostela. Jedním z tvarů je právě jazyk. Další okna jsou ve tvaru mitry, typické pokrývky hlavy římsko-katolických hodnostářů, s odkazem na ústřední osobnost výstavby kostela, opata Václava Vejmluvy. Zbylá okna jsou ve tvaru rovnostranného trojúhelníku, symbolizující Boží trojici Otce, Syna a Ducha svatého (Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, 2015).

„Oltář jako ústřední a nejdůležitější součást vybavení navrhoval architekt Santini sám. Pozadí oltáře je tvořeno bohatě zdobeným a řaseným baldachýnem na garnýži. Ústřední sochou je socha sv. Jana Nepomuckého, stojícího na zeměkouli a opticky stoupajícího vzhůru. Pět osmicípých cisterciáckých hvězd na zeměkouli představuje 5 kontinentů, na kterých bylo šířeno křesťanství. Zeměkoule je obklopena třemi anděly, kompozičně rozmístěnými do tvaru písmene V, další dva stejně velcí andělé po stranách odhrnují baldachýn, který tvoří pozadí celého výjevu. Nad světcovou

hlavou byla ještě umístěna trojice malých andílků, z nichž jeden drží v ruce klíč a druhý pečetítko, což můžeme znovu chápat jako odkaz na světcovo mlčení“ (Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, 2015).

Ambit okolo kostela je postaven ve tvaru deseticípé hvězdy, což symbolizuje Boží vládu. Ambit doplňuje kostel a zvýrazňuje jeho výšku, čímž posiluje směřování poutního kostela k nebi. Dříve sloužil ambit i jako útočiště poutníků, k modlitbám a k ochraně před drsným počasím Zelené hory (Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, 2015).

4.1.2 Historie Zelené hory

Jak píše Kroupa a Sedlák (2015), jsou dějiny památky dobře známé díky práci řady badatelů a historiků. A to zejména Mojžíra Horyny, Zdeňka Chudárka a Pavla Zahradníka.

Iniciativa ke stavbě kostela vzešla od opata Václava Vejmluvy. Tento opat byl dlouhou dobu obdivovatelem sv. Jana Nepomuckého a sledoval i přípravy na jeho blahoslavení (Kroupa, Sedlák, 2015). Roku 1719 byla v hrobě sv. Jana Nepomuckého v katedrále sv. Víta nalezena zachovalá světcova tkáň. V reakci na tuto „zázračnou“ událost se Václav Vejmluva rozhodl dát kostel postavit jako svatyni věnovanou odkazu tohoto světce (Sedlák, 1987).

Jako místo pro stavbu zvolil pahorek, tehdy známý jako Černý les, v blízkosti žďárského kláštera. Původně zalesněný pahorek nechal opat vykácet a přejmenoval ho na dnešní název Zelená hora. Zde opět hrála velkou roli symbolika. Václav Vejmluva volbou místa, i jeho pojmenováním, odkazoval na původ Jana Nepomuckého, i samotného žďárského kláštera, jenž byl založen filiací z kláštera v Nepomuku. (Kroupa, Sedlák, 2015) Ve světcově rodném městě Nepomuku se totiž nacházel tehdy již zničený klášter, právě pod vrchem zvaným Zelená hora, na kterém stával v té době hrad (Baroch, 1992).

V roce 1720 začala výstavba samotného kostela sv. Jana Nepomuckého. O rok později získal opat Vejmluva část jazykové kůstky Jana Nepomuckého a důraz na tuto relikvii byl doplněn do původního projektu budovy. Již dalšího roku byla hlavní budova chrámu dokončena a 22. září 1722 byl kostel vysvěcen. Zbytek komplexu byl dokončen až po Santiniho smrti, v průběhu 18. století (Kroupa, Sedlák, 2015).

16. července 1784 vypukl ve žďárském klášteře pod Zelenou horou požár. Celý klášterní komplex byl zcela zničen a požár se rozšířil až k samotnému poutnímu kostelu na Zelené hoře. Klášter byl krátce po vyhoření zrušen (Zemek, Bartušek, 1962). Požár kompletně zničil střechu poutního kostela i jeho ambitu. O záchranu kostela usilovali místní obyvatelé i mniši ze zlikvidovaného kláštera a uspořádali sbírku na opravu střechy. Sběrka však umožnila pouze provizorní zakrytí střechy a kostel měl být uzavřen. Z kostela měly být odebrány všechny cennosti a převezeny do okolních kostelů (Chudárek, 2009).

Rok po požáru však bylo dovoleno v kostele pořádat na svátek Jana Nepomuckého mši a likvidace vybavení kostela byla zastavena, proběhla tak jen částečně (Zemek, Bartušek, 1962). Nakonec v letech 1792-1802 byly povoleny kompletní opravy s tím, že pole v areálu kostela bude sloužit jako hřbitov (Národní Památkový Ústav, 2015).

V roce 1994 byl poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře zapsán na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Pro zápis na Seznam byl nutný příslib k obnově kostela, který se už dlouhou dobu potýkal s řadou problémů. Prvním krokem byla úprava terénu v okolí ambitu, včetně přesunutí části hrobů, z důvodu akumulace vody na ploše hřbitova. Současně byla vybudována kanalizace podél vnitřní strany ambitu (Národní Památkový Ústav, 2015).

V další fázi oprav, v letech 1996-2001, proběhla rekonstrukce ambitu kostela. Ambit byl vlivem povětrnostních podmínek značně zchátralý, kompletní rekonstrukcí tak

prošla omítka. Dále byly restaurovány kaple a brány ambitu, střechy včetně obnovení typické červené barvy, okna a okenice a byla pokladena nová cihlová dlažba. Rekonstrukce ambitu probíhala s důrazem na zachování původních Santiniho prvků. Dochované fragmenty původní výzdoby byly uchovány a zakomponovány do nové fasády (Národní Památkový Ústav, 2015).

Zároveň byl proveden komplexní průzkum stavu samotného kostela, včetně kompletní dokumentace dochovaného originálního vybavení. Následně pak byla provedena rekonstrukce podlahy kostela a restaurace omítek, klenby a zábradlí horního ochozu. Dále se podařilo objevit původní dveře kostela a po jejich restaurování je zasadit zpátky. Obnova kostela bylo dokončena v roce 2007. Pouhý rok poté však vichřice opět poničila ambit i samotný kostel a musela být provedena další oprava střech (Národní Památkový Ústav, 2015).

V době stavby poutního kostela byla krajina Zelené hory pustá. Během první poloviny 19. století však probíhalo postupné zalesňování okolí kostela a ve 40. letech 19. století nechal majitel panství kníže Dietrichštejn Zelenou horu kompletně zalesnit, čímž zakryl původní výhled na stavbu (Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, 2015). Počátkem 21. století v rámci revitalizace poutního místa byla hora opět vykácena. Nyní lze tedy opět pozorovat poutní kostel tak, jak bylo při stavbě zamýšleno (Národní Památkový Ústav, 2015).

4.1.3 Jan Blažej Santini-Aichel

Architektem stavby byl zvolen Jan Blažej Santini-Aichel, který s opatem Vejmluvou již dlouho spolupracoval, zejména v oblasti symboliky, která se stala nedílnou součástí poutního místa (Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, 2015).

Jan Santini byl český architekt s italskými kořeny. Narodil se roku 1677 v Praze a zemřel v roce 1723, také v Praze. Stejně jako jeho otec a bratr se vyučil kamenickému řemeslu (Horyna, 1998). Kroupa a Sedlák (2015) píše, že Santiniho otec se podílel na významných stavbách známého burgundského architekta Jeana

Baptisty Matheyho. Skrze jejich spolupráci se dostal Jan Santini k architektuře a malířství a získal architektonickou kvalifikaci. Po Matheyho smrti přebíral Jan Santini některé z jeho projektů a většinu jeho stavebníků (Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, 2015).

Některé zdroje (Horyna, 1998 nebo Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, 2015) uvádějí v této době jeho života až tříletou cestu po Rakousku a Itálii. Kroupa a Sedlák (2015) však tuto cestu zpochybňují: *„Pro tuto cestu však neexistují žádné doklady a ani v pozdějších letech se sám architekt o takové cestě veřejně nezmiňoval. To je o to podivnější, jestliže víme ze soudobých pramenů, že pobyt na studiích v zahraničí (a zvláště v Itálii) byl navenek vždy vítaným a prezentovaným doporučením pro možné objednavatele.“* Zdáli byl architektův styl ovlivněn osobní zkušeností z Itálie je proto nejisté.

Jan Santini brzy získal řadu objednávek od církevních institucí. Poskytoval tak architektonické práce pro mnoho klášterů, mimo jiné i pro klášter ve Žďáru nad Sázavou (Kroupa, Sedlák, 2015). Mezi nejvýznamnější Santiniho díla patří vedle poutního kostela na Zelené hoře také klášterní kostel Nanebevzetí Panny Marie a svatého Jana Křtitele v Sedlci u Kutné Hory – jeden z jeho prvních projektů, který byl svěřen již v jeho 26 letech jemu, namísto dosavadního zkušeného stavitele Pavla Ignáce Bayera (Kotrba, 1976). Dále přestavba Klášterního kostela Nanebevzetí Panny Marie v Kladrubech u Stříbra, část projektu poutního kostela Narození Panny Marie ve Křtinách, a novostavba zámku Karlova koruna v Chlumci nad Cidlinou (Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, 2015).

Podle Kotrby (1976) byl Santini již při svých učeních silně ovlivněn gotikou a později její prvky promítal i do dobového baroka. Tímto dal vzniknout jedinečnému architektonickému slohu barokní gotice. V tomto stylu je pak navržen i poutní kostel sv. Jana Nepomuckého. Santini svým osobitým uměním ovlivnil další architekty, kteří následovali odkaz jeho barokní gotiky.

4.2 Sběr informací a průběh šetření

Výzkumná část byla založena na následujících formách šetření: rozhovoru s kastelánkou poutního kostela na Zelené hoře, analýze dat o návštěvnosti kostela a dotazníkovém šetření. V této podkapitole je popsán průběh provedených jednotlivých šetření.

4.2.1 Rozhovor s kastelánkou kostela

Pro potřeby bakalářské práce provedl autor rozhovor s kastelánkou poutního kostela sv. Jana Nepomuckého Bc. Michaelou Kokojanovou. Rozhovor se uskutečnil 4. 7. 2018 v kanceláři paní kastelánky, přímo v kostele. Byla zvolena polostrukturovaná forma rozhovoru. Autor měl připravenou řadu otázek, kterými sledoval cíl své práce. Polostrukturovaná forma však umožnila volnější průběh rozhovoru a díky zkušenostem paní kastelánky také občasně odbočení k zajímavým a přínosným tématům, která autor dopředu neplánoval probrat. Paní kastelánka souhlasila s pořízením zvukového záznamu celého rozhovoru, autor si tak dělal jen drobné poznámky a mohl se plně soustředit na odpovědi dotazované a operativně připravené otázky poupravovat.

Následuje přepis rozhovoru s paní kastelánkou:

Otázka č. 1: Kostel je jednoznačně církevní památka, zároveň je však velmi navštěvovanou kulturní památkou. Jakou formu má tedy management kostela?

Odpověď: V roce 2014 proběhl v rámci církevních restitucí převod majitele a vrátili jsme se pod správu církve. Takže my jsme čistě církevní památka v tuto chvíli. Spadáme pod římskokatolickou farnost, pod dvojku, protože Žďár má dvě. A fungujeme jako poutní kostel, ne tedy farní. Protože se kostel vrátil pod církev, i náš pan farář chtěl, aby se do kostela dostalo více toho duchovního života, než bylo za památkového ústavu.

Otázka č. 2: Převažují mezi návštěvníky spíše věřící poutníci nebo „běžní turisté“?

Odpověď: Rozhodně turisté, kteří chodí za historií nebo za památkou než ti, kteří chodí za církevními obřady. My si však evidujeme pouze poutníky, kteří nám chodí

na prohlídky, u poutníků, kteří chodí na bohoslužby statistiku nevedeme. Počet poutníků je ale určitě výrazně nižší.

Otázka č. 3: Převažují spíše organizované skupiny návštěvníků nebo individuální turisté?

Odpověď: Záleží na období. Jaro a podzim jsou to spíše organizované skupiny, v létě pak převažují jednotlivci. Na jaře sem jezdí hodně školních výletů a také skupiny seniorů. V létě pak jezdí hodně studentů. V zimě pak je návštěvníků méně, není otevřeno denně, ale zavedli jsme prohlídky pro předem objednané skupiny.

Otázka č. 4: Pozorujete i další výkyvy v návštěvnosti? Například během svatojánské poutě?

Odpověď: Tam je problém, že my o hlavním dnu té pouti neprovádíme, takže tu návštěvnost nesledujeme (pozn.: probíhají bohoslužby). Letos jsme ale například zavedli krojovanou pout', ještě těsně před tou hlavní poutí a tam bylo až tisíc účastníků. Během té neděle je to pak odhadem tak dva až tři tisíce. Další výrazná návštěvnost je okolo Vánoc, otevřeno máme celý týden mezi svátky, dokonce na oba svátky Vánoční tu máme betlém zdarma, kdy tedy odhadem přijde také tak tisíc lidí. Jinak je například dušičkový průvod, lucernový průvod na svátek sv. Lucie, někdy máme v kostele i koncerty.

Otázka č. 5: Nenastávají někdy nějaké rozpory mezi věřícími poutníky a masovým turismem, potažmo turisty?

Odpověď: Kdepak, to nemohu říct. Já myslím, že jsou na to zvyklí, protože my jsme jedno z těch méně navštěvovaných poutních míst, takže pokud jsou to opravdu poutníci, kteří cestují a znají například Velehrad, kde jsou ty poutě obrovské, tak to, co je čeká tady je oproti tomu nic. Co je třeba ale velké mínus u těch poutníků a nemyslím tím pouze u Zelené hory, ale obecně v Česku, je, že my nemáme tak propracované ty poutní cesty.

Otázka č. 6: A napadají Vás tedy vůbec nějaké zavedené poutní cesty propojené se Zelenou horou?

Odpověď: Chodívají se většinou Slavkovice, to je tady u Nového Města, (pozn.: Nové Město na Moravě) až sem na Zelenou horu. A dneska vlastně i když říkáme, že sem chodí ti poutníci, tak v drtivé většině případů sem přijedou. My je sice označujeme za poutníky, protože mají naplánováno, že za ten den objedou několik poutních míst, ale málo kteří opravdu chodí pěšky.

Otázka č. 7: Jak probíhají současné rekonstrukce Zelené hory?

Odpověď: V současnosti probíhají rekonstrukce od Svatojánské pouti v květnu. Je to tedy díky grantu Evropské Unie, který jsme získali v roce 2016. Následovala dokumentace k tomu a od letos vlastně od doby, kdy to umožnilo počasí, se začalo s opravou fasády. Celá rekonstrukce je naplánovaná na 4 roky. Po opravě fasády budeme také restaurovat všechny dveře a okna. V dalších letech se pak budou restaurovat oltáře a podlaha kostela. V současnosti tu není původní podlaha, ta byla zničena, ale bude se dělat kopie, která by měla odpovídat původnímu Santiniho návrhu. Pak ještě bude na některých místech doplněna štuková výzdoba. V poslední fázi oprav se ještě spraví terén okolo kostela. Teď jsou tam stále vidět pozůstatky zrušeného hřbitova. Mělo by tam vzniknout pole poutníků, což byl původně prostor, na kterém mohli poutníci odpočívat. Vše je tedy s tím záměrem opět ustanovit kostel jako poutní místo. Rádi bychom pak opravili i ambit kostela, ale zatím není jasné, jak na tom budeme s finančními prostředky.

Otázka č. 8: Myslíte, že objem návštěvníků má nějaké negativní dopady na stav památky?

Odpověď: To bych asi neřekla. Je pravda, že například u vstupu k pokladně, kde je původní Santiniho chodník, tak je vidět, že se ten vysoký počet turistů projevuje na stavu té dlažby. Ale obecně bych neřekla, že by ten zvyšující se počet turistů nějak ničil památku. Já teď odbočím. Co je naše veliká slabina, je, že nám tady chybí turistické zázemí. Je to veliký problém. Když se vlastně začal kostel využívat jako místo pro turisty, tak se nepočítalo s věcmi jako je pokladna, místo pro prodej suvenýrů a toalety. Nic z toho tady není. Máme improvizovanou pokladnu, která nám slouží už desítky let, přímo v kostele. A tam je samozřejmě problém. Tam si třeba i někteří věřící stěžují, že prodej v kostele je špatný. My si to uvědomujeme,

ale nemáme teď jinou možnost. Zavedli jsme i suvenýry, při takovém počtu turistů to bylo třeba, ale snažíme se to držet v takové rozumné míře. Toalety tu bohužel stále chybí. Zatím máme úmluvu s městem, že můžeme turisty posílat na nový hřbitov, ale je to 200 metrů daleko a z kopce do kopce. Teď vzniklo memorandum mezi městem a památkáři, že by mohly vzniknout zatím dočasné toalety v polích u kostela, zatím, než se nám podaří vybudovat lepší turistické zázemí. Všechny tyhle služby musíme vysunout úplně ven, v areálu by nám samozřejmě nikdo nedovolil nic stavět. Vznikla dokonce i studie, kdy by bylo celé tohle turistické centrum částečně zapuštěné do země, ale to se zatím nepodařilo realizovat. I parkoviště tady chybí, což je další problém. Je to všechno i o financích. Důležitější je teď opravit kostel.

Otázka č. 9: Jako poslední otázku bych se chtěl zeptat, jak tady máte vyřešený marketing?

Odpověď: Ten marketing tady máme určitě slabší. Ale když to tak řeknu, tak v současnosti máme takový počet návštěvníků, že by ani o moc navýšit nešel. Opět se tedy vracím k tomu, že tu nemáme turistické centrum. Vzhledem k tomu, že prodej vstupenek probíhá přímo v kostele, kde zároveň probíhá prohlídka s průvodcem, musí se pokladna během prohlídky zavírat. Kdybychom měli ten prodej odsunutý ven, tak bychom zvládli za stejnou dobu dvě skupiny. To turistické zázemí je pro nás tedy limitující. Nějaká rezerva tam samozřejmě je a počet turistů by o něco šel zvednout, my v marketingu ale hlavně spolupracujeme s městem. Město nám dělá reklamu. Teď jsou například v metru v Praze billboardy na Zelenou horu. Pak v novinách míváme reklamu.

4.2.2 Data o návštěvnosti

Kastelánka kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře poskytla k výzkumu také údaje o návštěvnosti památky. V tabulce č.1 je uvedena celková roční návštěvnost v letech 2002 až 2012 a celková roční, i měsíční, návštěvnost v letech 2013 až 2017, včetně prvního čtvrtletí roku 2018. Měsíční návštěvnost za roky 2002 až 2012 bohužel není k dispozici. V příloze lze nalézt další tabulky za rok 2017, kde se

nachází návštěvnost na každý den. Údaje o této denní návštěvnosti jsou vedeny až od roku 2015, kdy se přešlo na jiný pokladní systém.

Data v tabulce č. 1 zahrnují pouze platící návštěvníky v rámci komentované prohlídky s průvodcem. Podrobnější tabulka v příloze za rok 2017 pak kromě těchto návštěvníků zahrnuje i další údaje o návštěvnosti během církevních akcí a dalších mimořádných událostí. Data o návštěvnosti během sobotních bohoslužeb a poutních bohoslužeb však vedena vůbec nejsou.

Tabulka č. 1: Návštěvnost Zelené hory

2002	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
29 986	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2003	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
24 209	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2004	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
23 643	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2005	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
18 643	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2006	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
17 301	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2007	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
24 643	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2008	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
22 452	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2009	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
22 989	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2010	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
23 236	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2011	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
23 646	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2012	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
27 267	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2013	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
23 042	0	62	143	1 365	3 457	3 570	4 530	4 482	3 208	2 103	76	46
2014	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
30 201	47	18	149	2 041	4 607	4 817	5 955	6 155	3 442	2 582	296	92
2015	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
31 055	18	101	281	1 743	4 743	4 696	5 647	6 258	4 291	2 017	302	958
2016	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
36 533	0	121	872	1 897	5 026	4 877	7 387	7 139	5 536	2 637	470	571
2017	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
32 820	47	12	59	2 830	4 420	4 267	7 156	7 053	3 984	2 164	374	454
2018	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
850	164	53	633	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Zdroj: Vlastní zpracování údajů, poskytnutých kastelánkou kostela

Poznámka: Čísla na lichých řádcích uvádějí rok nebo měsíc v roce, čísla na sudých řádcích uvádějí počet návštěvníků.

Od roku 2015 je také vedena evidence poutníků. Jako poutníci jsou v této evidenci vedeni lidé, kteří po domluvě s vedením kostela, v rámci poutní cesty přijdou na Zelenou horu a vykonají zde bohoslužbu. Do statistiky se však nepočítají běžné bohoslužby, pouze předem domluvené za tímto účelem.

Tabulka č. 2: Návštěvnost poutníků

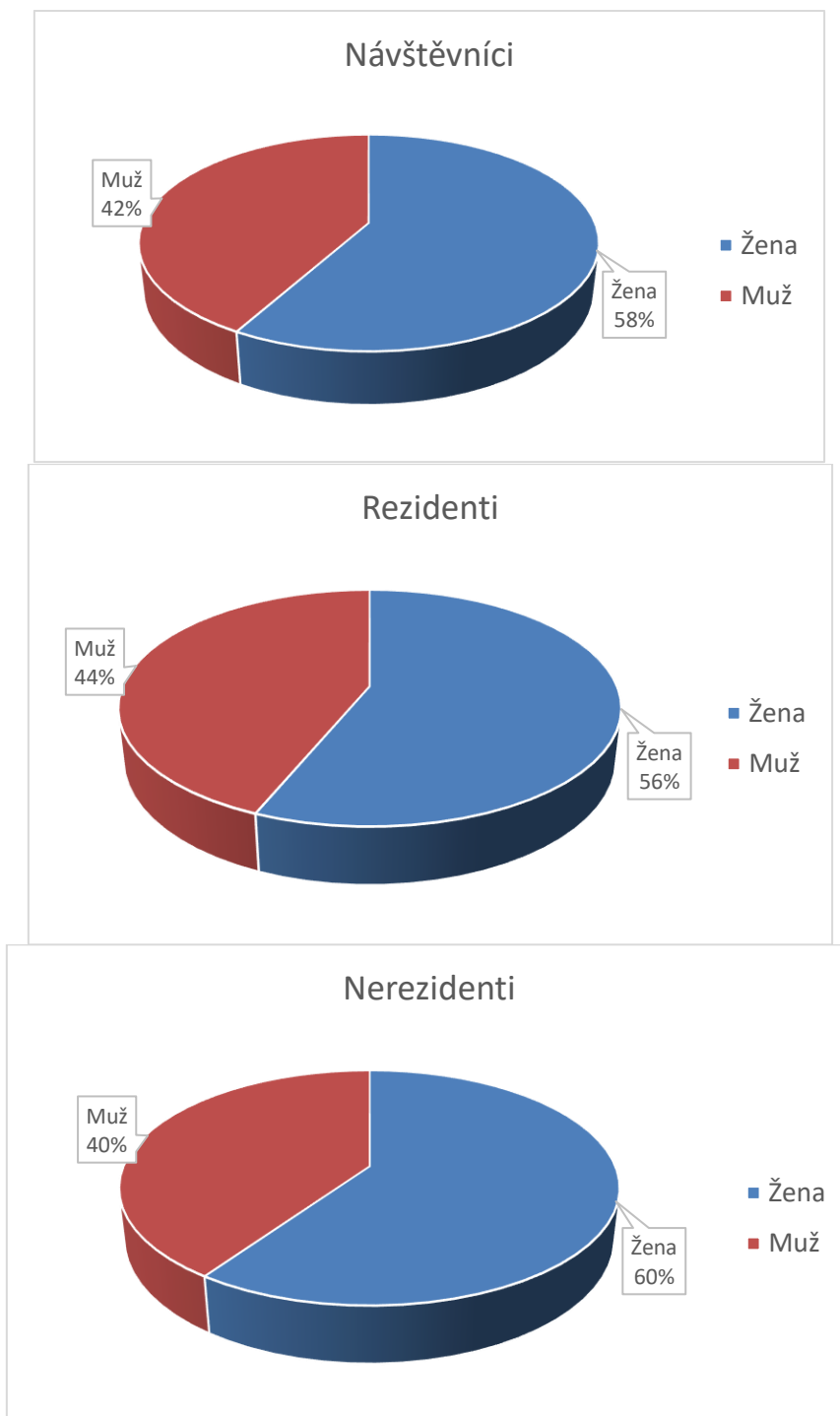
Rok	Počet poutníků
2015	257
2016	1969
2017	230
2018 (1. pololetí)	441

Zdroj: Vlastní zpracování údajů, poskytnutých kastelánkou kostela

4.2.3 Dotazníkové šetření

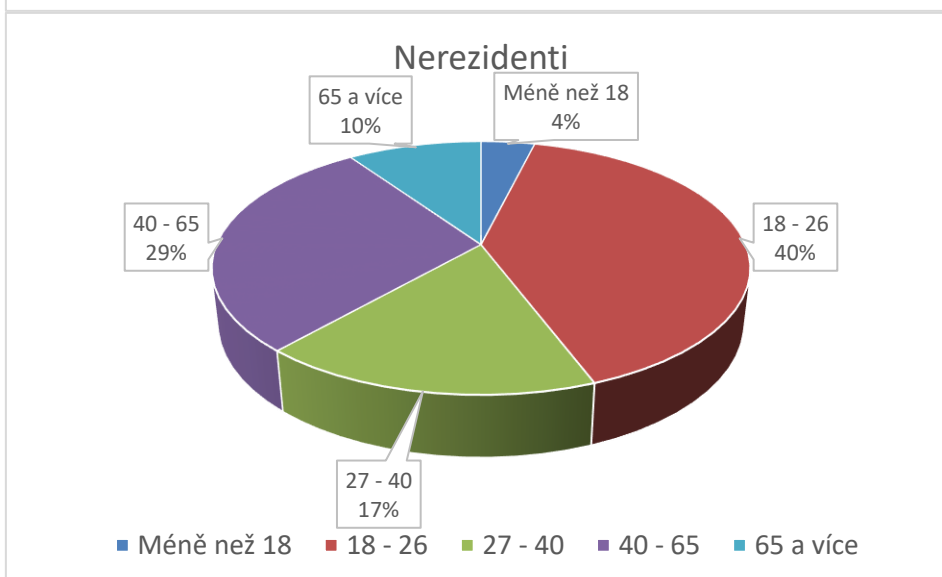
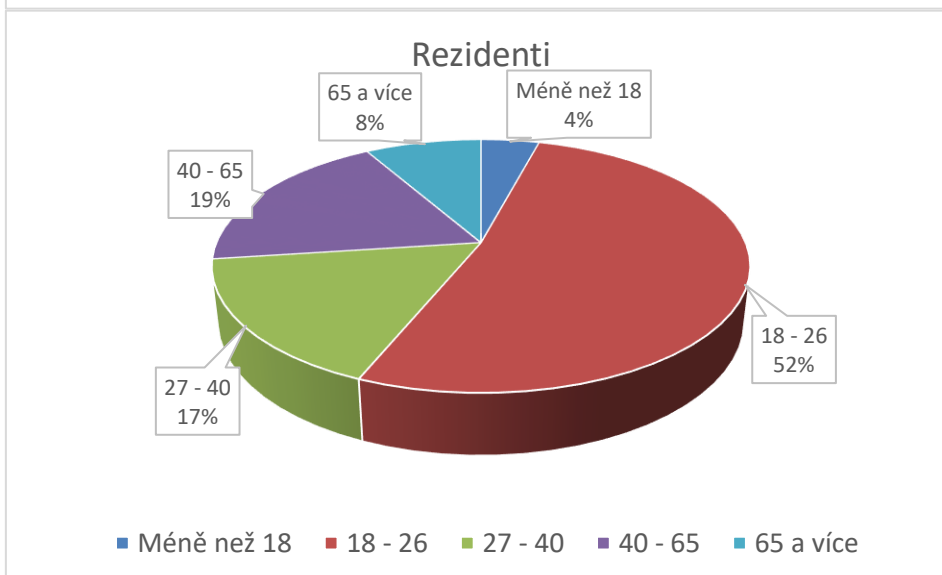
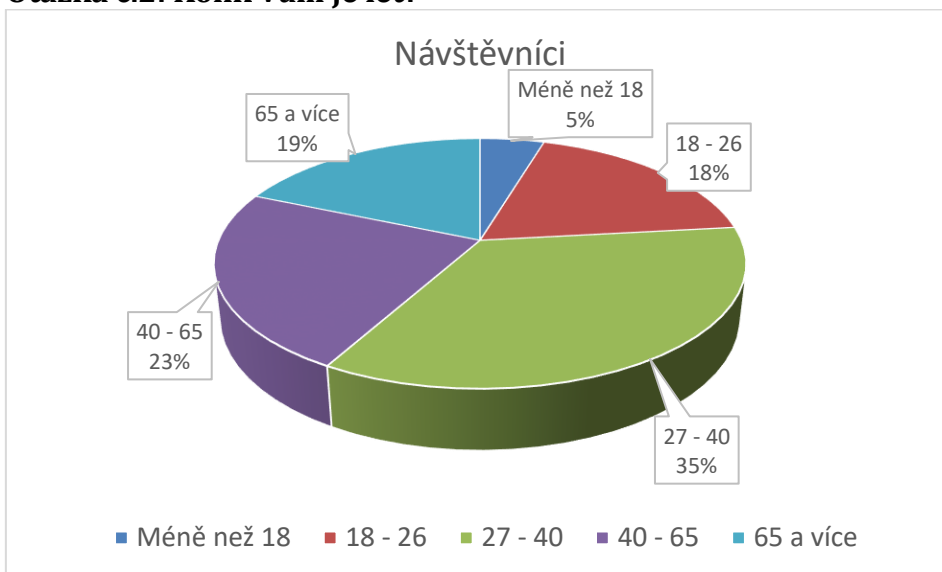
Dotazník byl vypracován pomocí webového serveru survio.com. Obsahuje celkem 13 otázek, a to uzavřených, polouzavřených i otevřených. Sběr dotazníků probíhal od 24.6. do 24.7.2018. První část dotazníků byla rozeslána pomocí sociálních sítí obyvatelům Žďáru nad Sázavou a jeho okolí, a dalším respondentům jinde z republiky. Pro získání druhé části dotazníků oslovoval autor návštěvníky Zelené hory přímo na místě po prohlídce památky. Sběr této části dotazníků byl proveden 22.7.2018. Vyhodnocení dotazníkového šetření je rozděleno do tří skupin podle typu respondentů. Jsou to obyvatelé Žďáru nad Sázavou a okolí, respondenti z ostatních částí republiky a návštěvníci Zelené hory. V grafickém znázornění odpovědí jsou tyto skupiny označeny jako návštěvníci, rezidenti a nerezidenti. Dotazník vyplnilo celkem 143 respondentů. Z toho 43 ze skupiny návštěvníci, 48 ze skupiny rezidenti a 52 ze skupiny nerezidenti.

Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

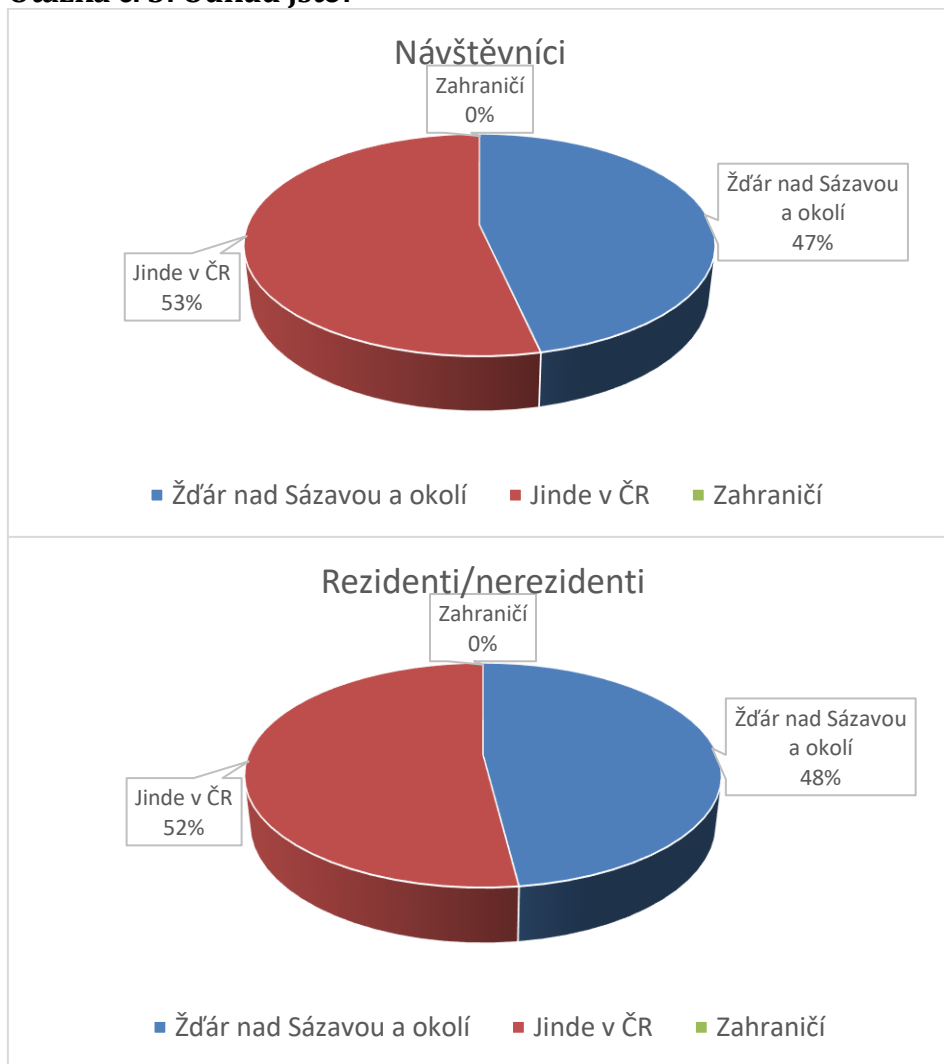
Tato otázka byla položena za účelem zjištění demografického složení respondentů. Ve všech třech skupinách převažovaly mezi respondenty ženy nad muži.

Otázka č.2: Kolik Vám je let?

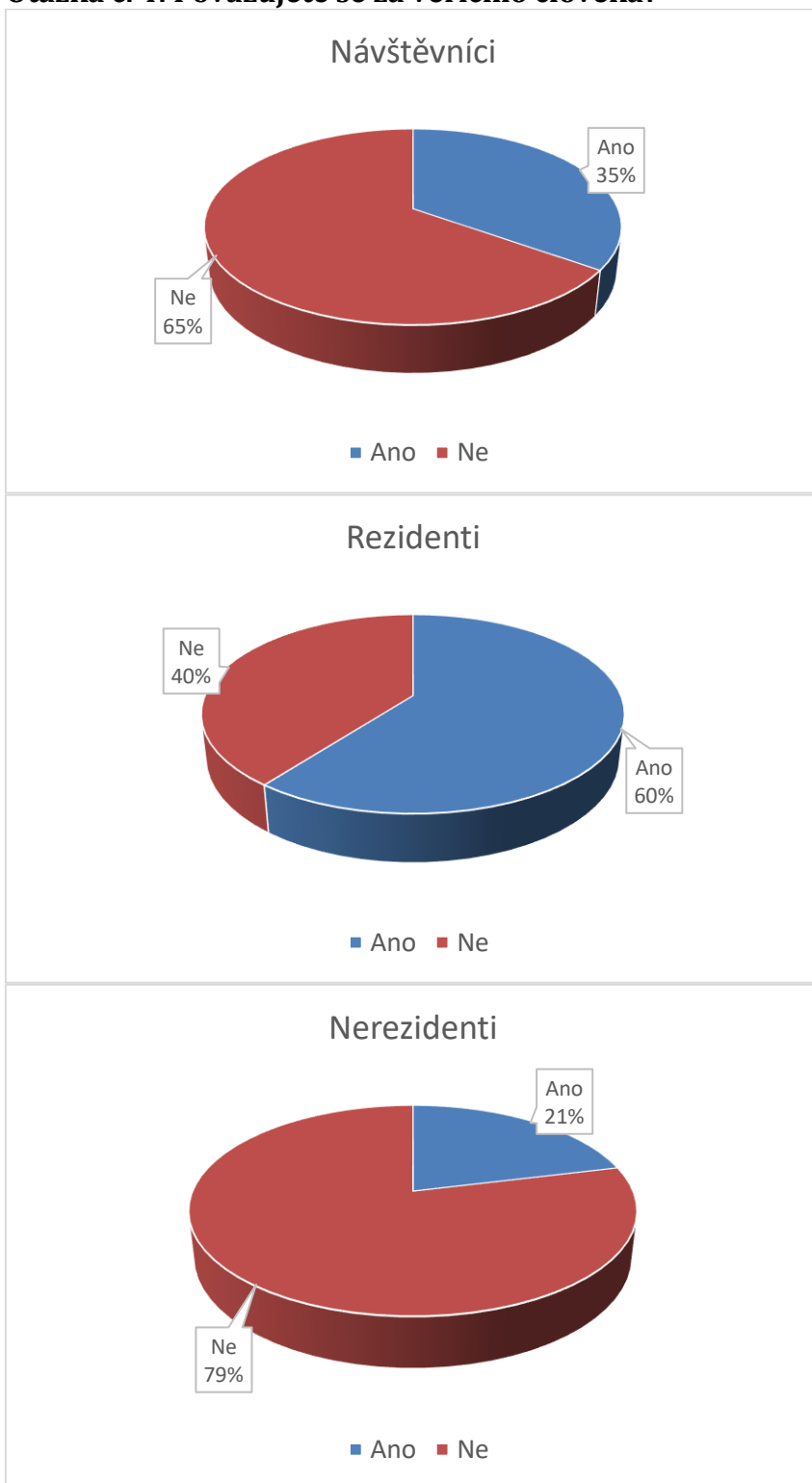
Tato otázka byla položena za účelem zjištění demografického složení respondentů. Nejméně respondentů bylo ve věkové skupině do 18 let. Mezi dotazníky vyplněnými online bylo nejvíce respondentů ve skupině 18–26 let, mezi respondenty přímo na místě byl věkový průměr vyšší, nejpočetnější skupina byla 27–40 let.

Otázka č. 3: Odkud jste?

Pomocí odpovědí na tuto otázku byly respondenti rozčleněni na rezidenty a nerezidenty. Důvodem k oddělení vyhodnocení těchto dvou skupin je předpokládaný výrazný rozdíl v návštěvnosti památky a dalších faktorech. Žádný z respondentů nevedl, že pochází ze zahraničí.

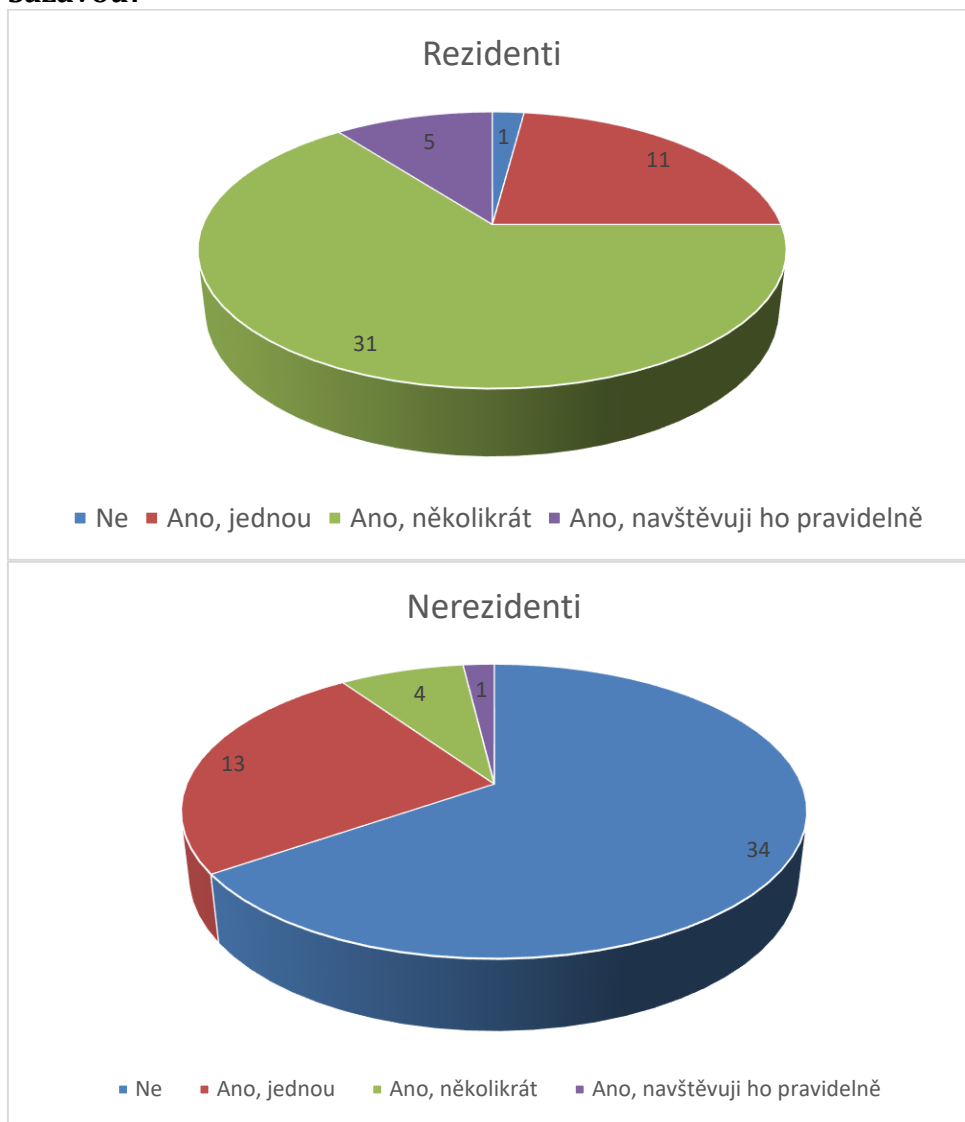
Otázka č. 4: Považujete se za věřícího člověka?

Tato otázka byla především položena ke zjištění rozdílu v preferencích a ve zkušenostech s poutěmi mezi věřícími a nevěřícími. Pro získání těchto údajů byly porovnány odpovědi na další otázky u respondentů, kteří zde odpovídají „ano“,

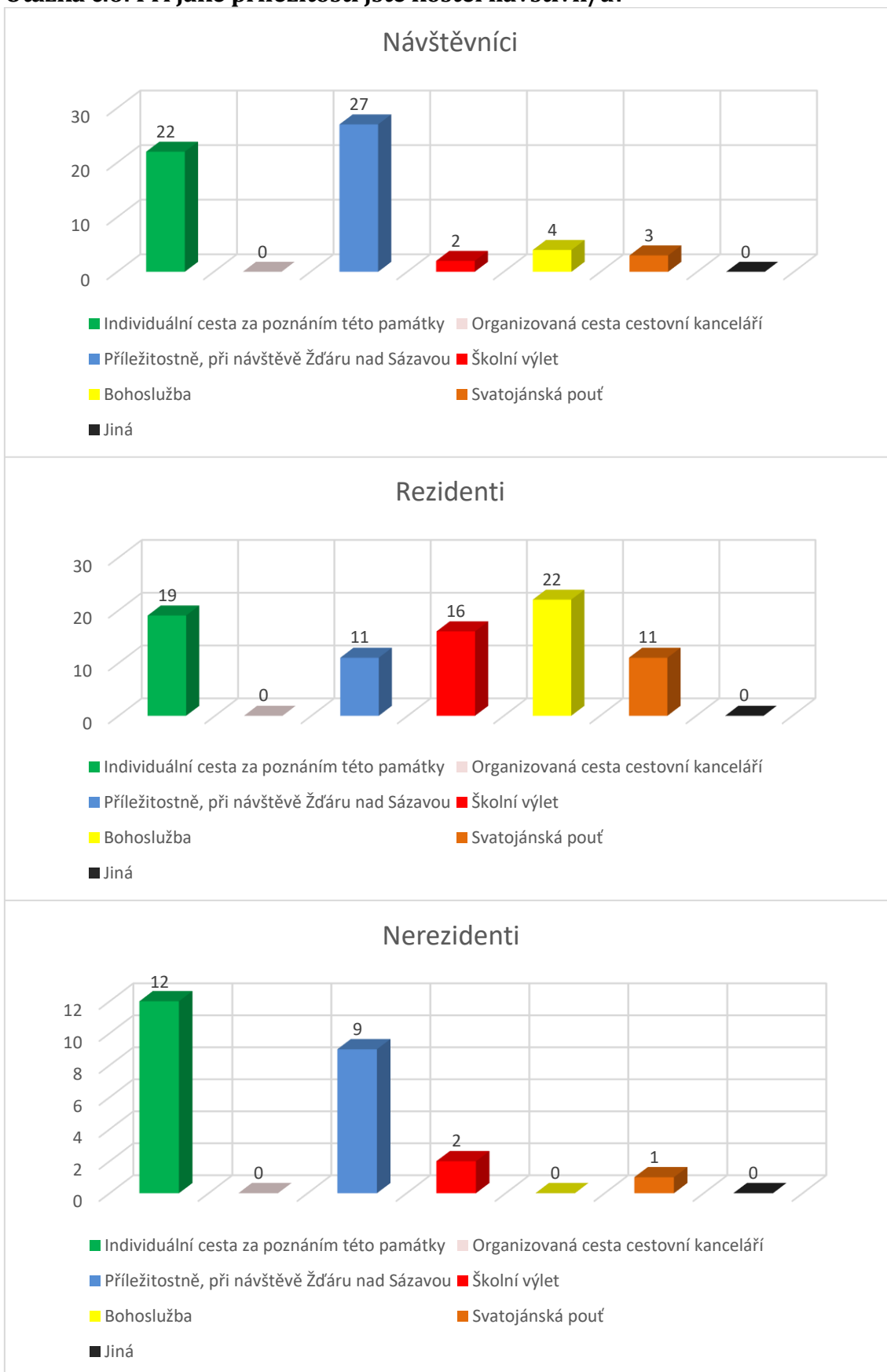
a těch, kteří odpovídají „ne“. Z odpovědí je patrný větší podíl věřících mezi respondenty ze Žďáru nad Sázavou a okolí než u ostatních.

Otázka č. 5: Navštívil jste někdy poutní kostel na Zelené hoře ve Žďáře nad Sázavou?

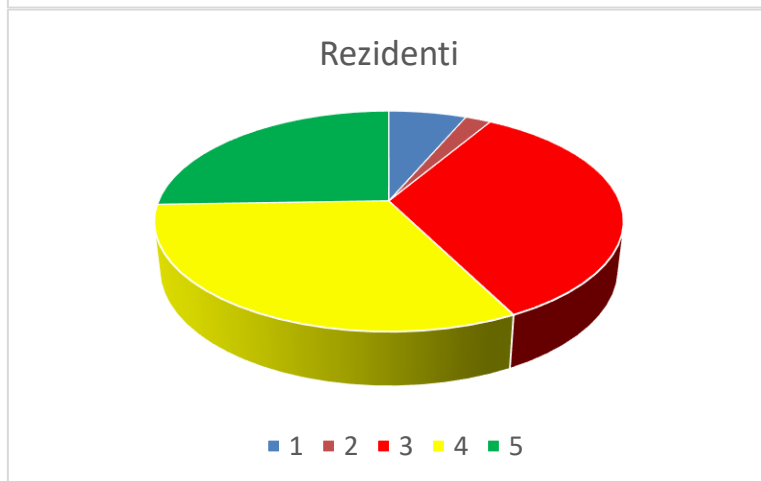
Tato otázka byla položena pouze v dotaznících vyplňovaných online. Mezi nerezidenty celkem 65 % dotazovaných památku nikdy nenavštívilo. Mezi místními byla odpověď „ne“ pouze jednou. Většina z nich památku navštívila vícekrát.

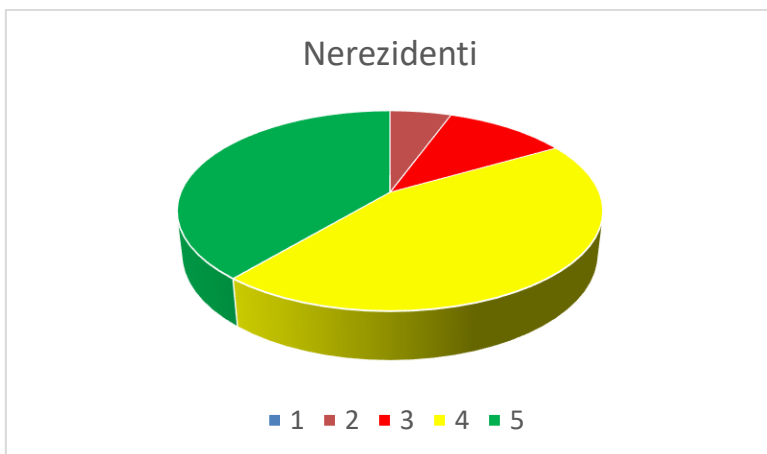
Otázka č.6: Při jaké příležitosti jste kostel navštívil/a?

Mezi návštěvníky památky v den průzkumu byla nejčastější odpověď „příležitostně, při návštěvě Žďáru nad Sázavou“. Jako druhá nejčastější byla uvedena individuální cesta za poznáním této památky. Ostatní důvody k návštěvě získaly v této skupině jen nepatrný počet odpovědí. Podobná struktura odpovědí byla mezi nerezidenty s tím, že individuální cesta byla častější než příležitostná návštěva. Nejčastěji uváděný důvod mezi místními byla bohoslužba, což koresponduje s vyšším počtem věřících mezi respondenty této skupiny. Druhá nejčastější odpověď byla individuální cesta. Početné byly také odpovědi příležitostně, školní výlet a Svatojánská pouť.

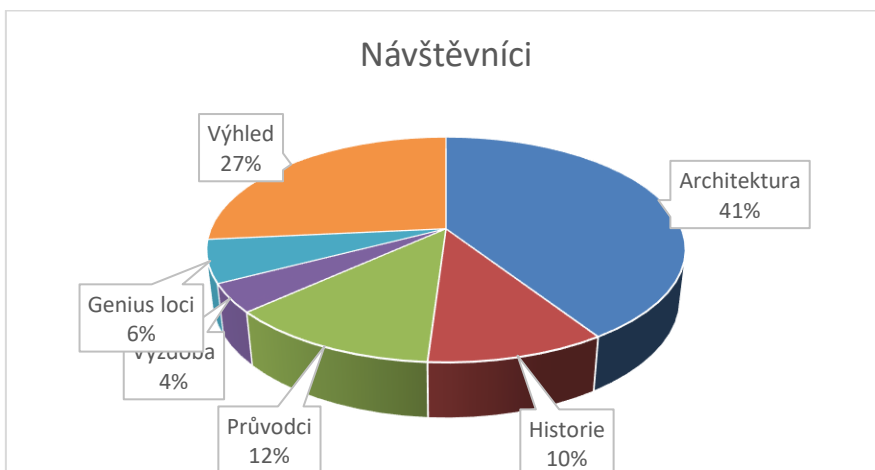
Otázka č.7: Jak byste návštěvu památky ohodnotil/a?

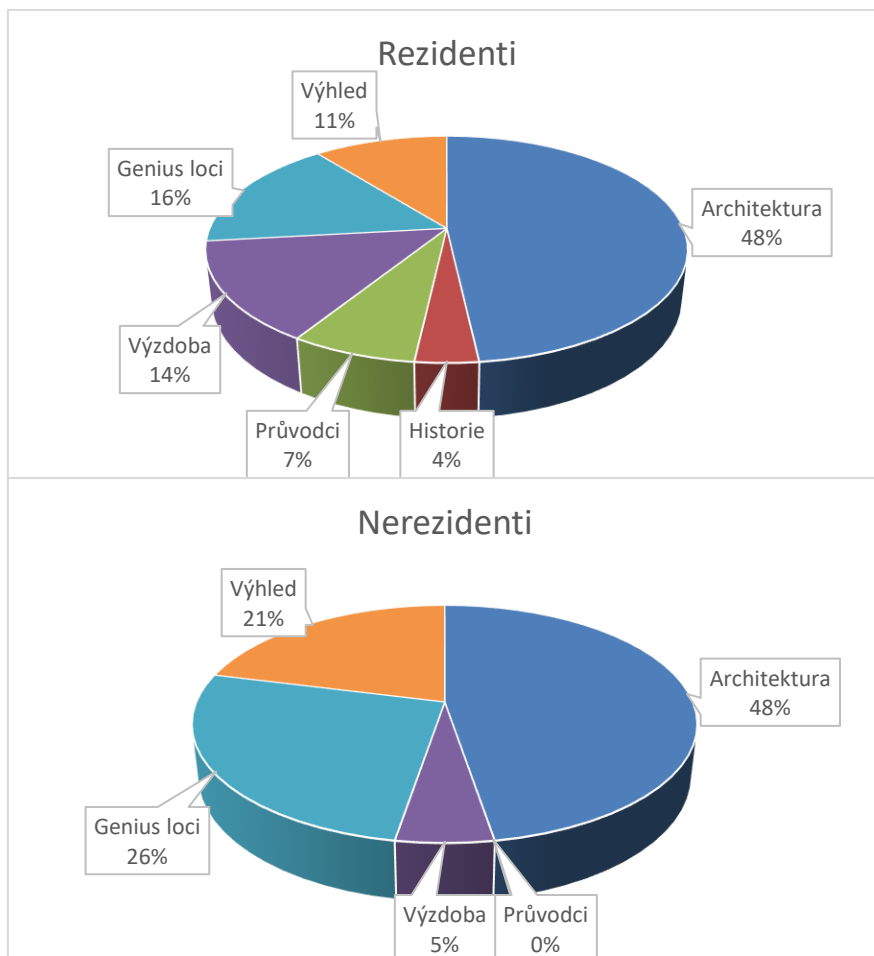

Spokojenost s návštěvou památky zde byla hodnocena na škále od 1 do 5, přičemž 5 znamená velice spokojený a 1 velice nespokojený. Nejlépe památku hodnotili návštěvníci Zelené hory, a to podle aritmetického průměru 4,37 body z 5. To může být způsobeno aktualitou jejich prožitku z návštěvy. Nejhorší památku hodnotili místní obyvatelé, v průměru 3,68 body. Bodový průměr skupiny nerezidentů byl 4,17. Otázka byla položena ke zjištění subjektivní atraktivity památky u respondentů.

Otázka č. 8: Co konkrétně Vás na památce zaujalo?

Tato otázka byla otevřená. Odpovědi se často opakovaly ve stejném nebo velice podobném znění. Graficky jsou proto jednotlivé podobné odpovědi spojeny pod souhrnné pojmy. Prvek, který zaujal největší počet respondentů ve všech sledovaných skupinách, byla jednoznačně architektura památky. Další častou odpovědí byl výhled na okolí a obecně krajina okolo památky. Nejvíce se tato odpověď vyskytovala u návštěvníků, kteří tedy měli rozhled na okolí ze Zelené hory k dispozici přímo při vyplňování dotazníku. Časté byly odpovědi pod souhrnným názvem genius loci. Pod tento pojem autor zařadil, kromě samotné odpovědi genius loci, také opakovaně psanou atmosféru či velkolepost. Dále se opakovaly odpovědi, oceňující kvalitu výkladu při prohlídce nebo obecně průvodce, v grafu pod společným označením „průvodci“. V menší míře se vyskytovaly odpovědi výzdoba kostela nebo interiér, v grafu pod pojmem „výzdoba“ a historie památky.

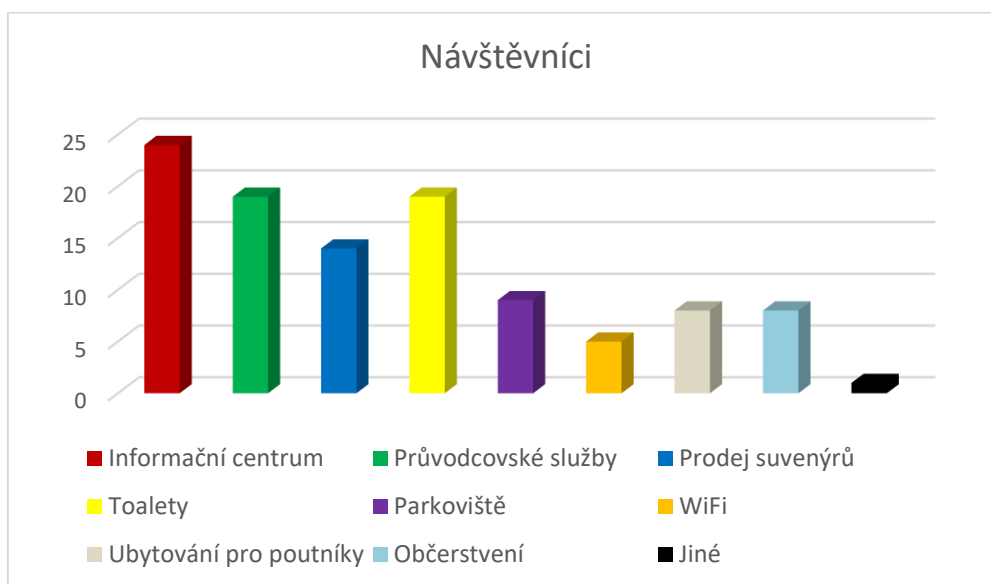
Otázka č. 9: A co se Vám naopak při návštěvě nelíbilo?

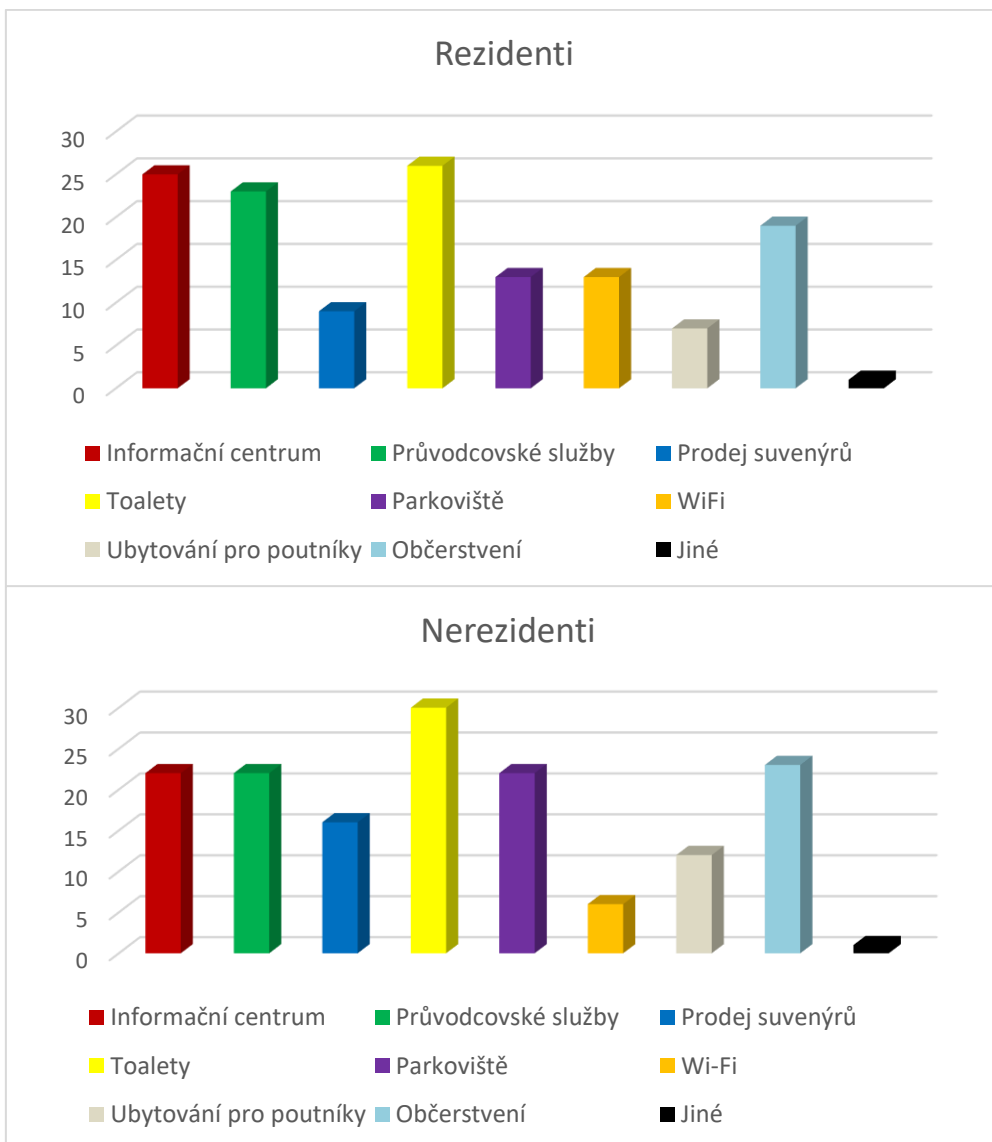
Další otevřená otázka. Vzhledem k různorodosti odpovědí nejsou data zobrazena graficky. V mnoha případech zůstala otázka bez odpovědi, někteří respondenti odpověděli, že nemají památce co vytknout. Nejčastěji na tuto otázku odpovídali rezidenti. Mezi opakující se odpovědi patří:

- Časté rekonstrukce
- Zchátralost památky
- Příliš mnoho návštěvníků v době poutí
- Chybějící zázemí pro turisty

Mezi další odpovědi, zmíněné jen jednou nebo dvakrát, patří nepříznivé počasí, nedostatek laviček, dlouhá cesta do kopce a zklamání z nízké atraktivity místa.

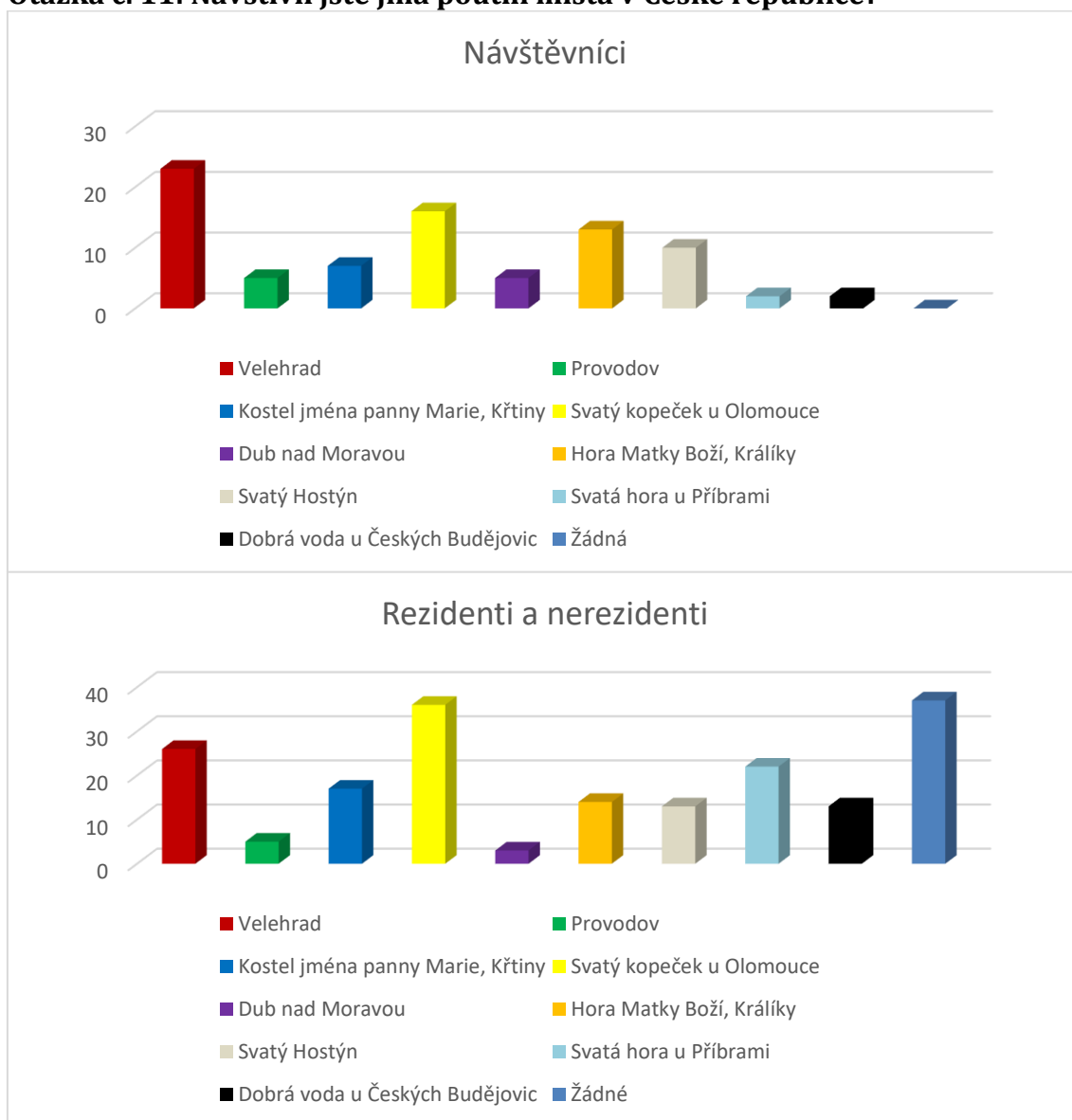
Otázka č. 10: Jaké služby byste si v místě památky představoval/a?

Otázka byla položena ke zjištění zájmu o jednotlivé služby na Zelené hoře. Mezi nejčastější odpovědi napříč všemi skupinami patří informační centrum, průvodcovské služby a toalety. Nejméně se v odpovědích vyskytovaly služby Wi-Fi a ubytování pro poutníky. Otevřenou odpověď „jiné“ uvedl v každé skupině jeden respondent, všechny tři odpovědi se týkaly úschovy či parkování pro kola.

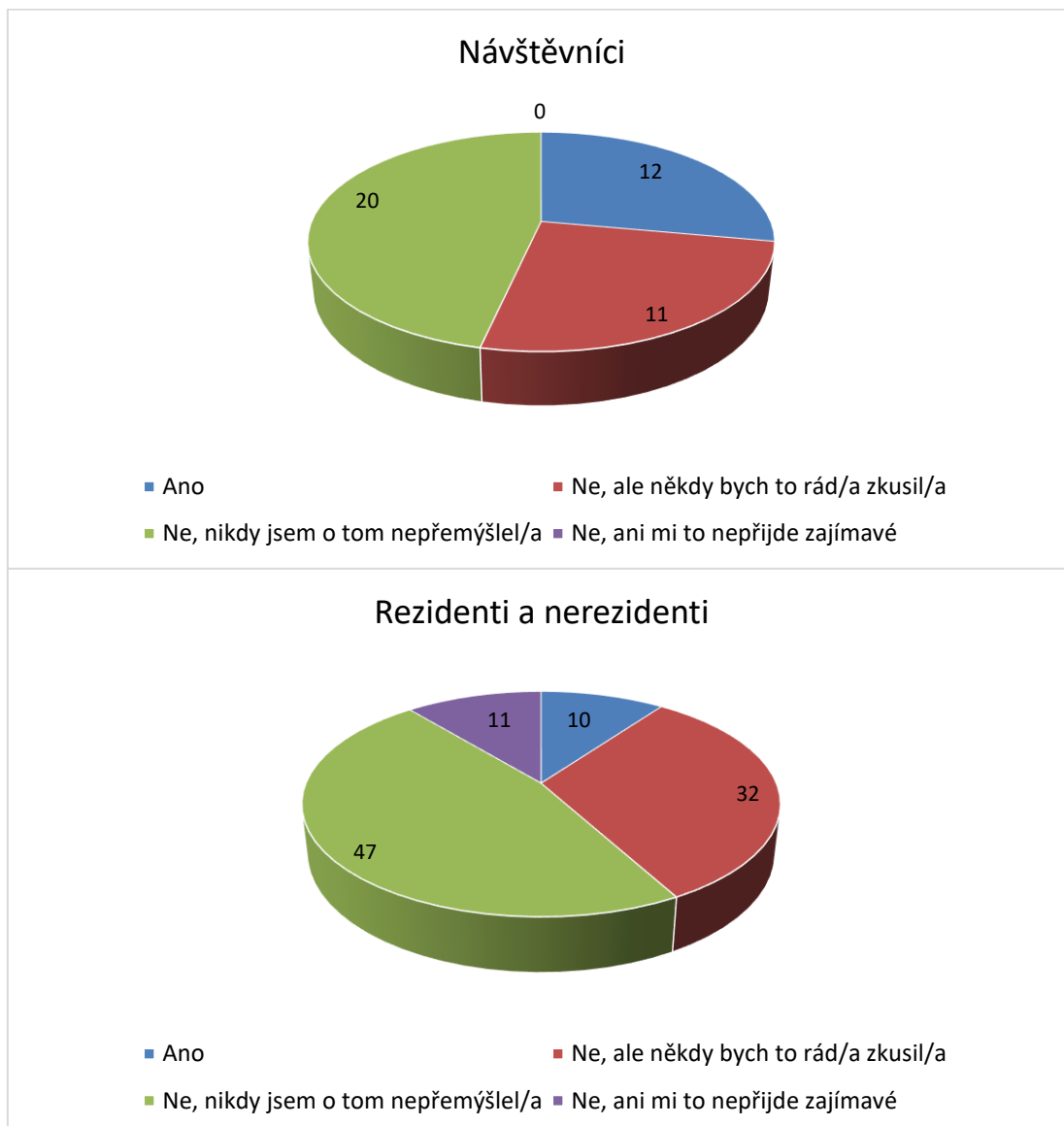
Otázka č. 11: Navštívil jste jiná poutní místa v České republice?

Vzhledem k povaze této otázky byly skupiny rezidenti a nerezidenti spojené do jedné. Zjištění četnosti jednotlivých odpovědí nebylo hlavní cílem této otázky, jde spíše o zjištění zájmu o poutní místa obecně. Geografická poloha respondentů zde tím pádem nehraje roli. Z celkového počtu sta respondentů, kteří dotazník vyplňovali online, uvedlo 37 z nich, že nenavštívili žádné jiné poutní místo. Z návštěvníků Zelené hory tuto možnost neuvedl nikdo. Nejčastěji navštěvovanými místy byly mezi respondenty Velehrad a Svätý kopeček u Olomouce. Další odpovědi, zmiňované jen jednou, byly Kaple Nanebevzetí panny Marie v Horažďovicích, Kostel

Nanebevzetí panny Marie v Písku, Chrám svaté Barbory v Kutné Hoře a Svatý Jan pod Skalou, Veverská Bítýška, Chrám sv. Jakuba.

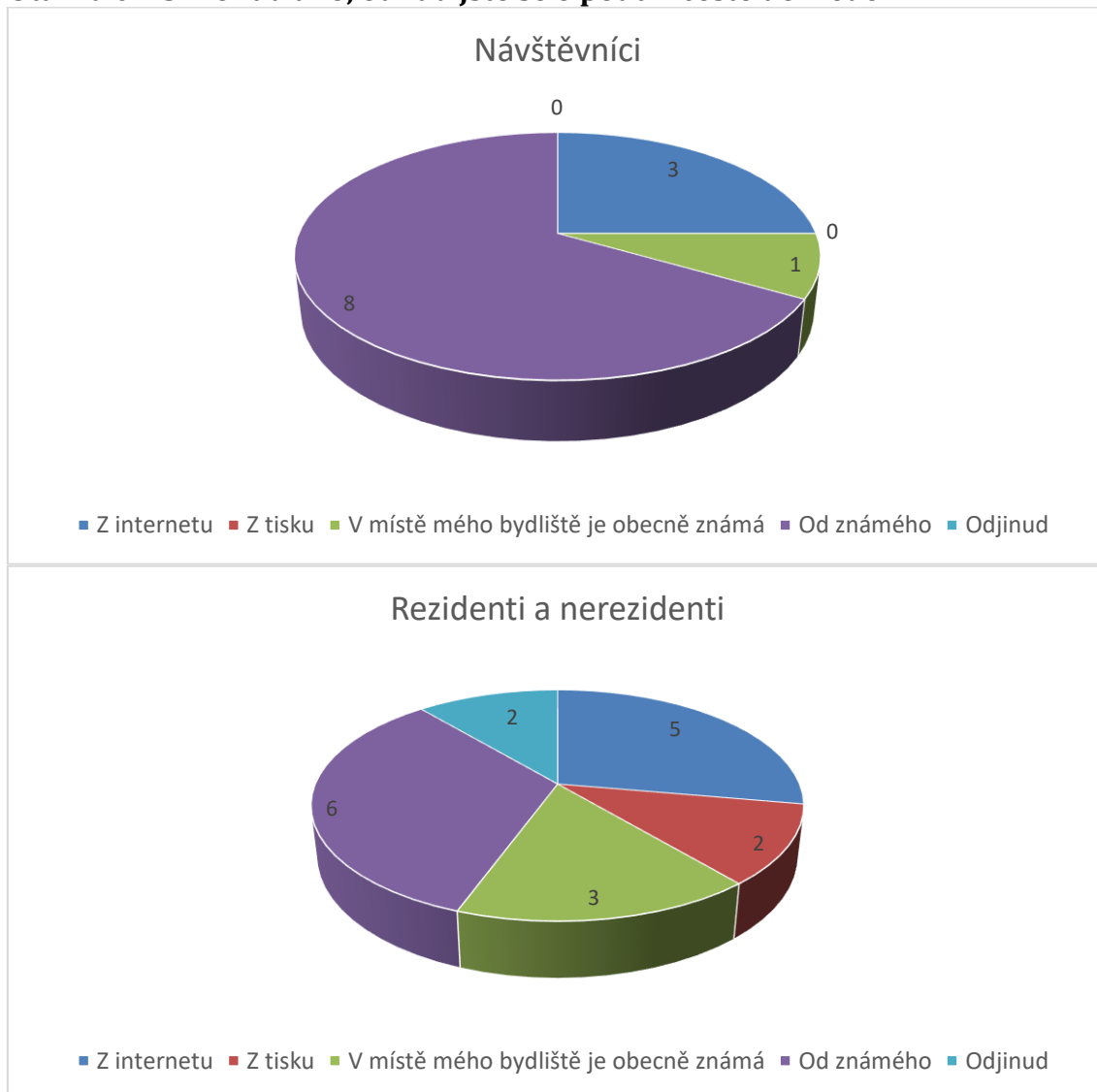
Otázka č. 12: Vykonal/a jste někdy nějakou poutní cestu?

V této otázce jsou také skupiny rezidenti a nerezidenti vyhodnoceny společně. Nejčastější odpovědí u všech respondentů bylo „Ne, nikdy jsem o tom nepřemýšlel/a“. Což naznačuje nízké povědomí o poutních cestách v moderní společnosti. Téměř třetina všech respondentů uvedla, že žádnou zkušenost s poutními cestami nemá, ale chtěli by to někdy zkusit. Nezájem o poutní cesty projevilo 11 % respondentů online dotazníku, mezi návštěvníky nikdo. Poutní cestu

pak vykonalo 10 % respondentů online dotazníku a 28 % návštěvníků. Odpověď „ano“ byla otevřená s doplněním konkrétní poutě. Většina z těchto respondentů odpověděla, že šlo jen o krátkou soukromou pout'. Dále několik z nich zmínilo pout' na Velehrad a Zelenou horu. Část z nich konkrétní pout' neuvědla, především starší lidé oslovení na místě si nemohli vzpomenout.

Otázka č. 13: Pokud ano, odkud jste se o poutní cestě dozvěděl?

U návštěvníků jasně převažovala odpověď „od známého“. U respondentů online dotazníku byly odpovědi různorodé. Na otázku také odpovědělo více respondentů, než kolik jich uvedlo, že poutní cestu vykonalo. Lze předpokládat, že někteří respondenti odpovídali, jak se o poutích obecně dozvěděli nebo kde by takové informace hledali.

4.3 Zpracování výsledků

Z dat o návštěvnosti památky je patrné, že se objem návštěvníků za rok mění velice nepravidelně. Od roku 2002 je vidět klesající tendence návštěvnosti, až do roku 2007, kdy se skokově zvýší o více než 40 %. Další významné navýšení návštěvnosti přišlo v roce 2014, kdy roční návštěvnost překročila 30 000 lidí. Nad touto hranicí se návštěvnost od té doby drží.

Od roku 2013, kdy jsou k dispozici údaje o měsíční a denní návštěvnosti, je každý rok jednoznačně nejvyšší návštěvnost v červenci a srpnu. Vysoká návštěvnost je také v dalších měsících hlavní turistické sezóny, zejména v květnu, červnu a září. Nejvyšší návštěvnost je viditelná o víkendech a svátcích, přičemž převaha těchto dnů je mnohem znatelnější v období mimo letní prázdniny.

Statistika o návštěvnosti poutníků je již z principu neúplná. Pojem poutník není zcela jasně definovaný a ve statistice nejsou evidováni lidé, kteří vykonají třeba i krátkou individuální pouť, zakončenou na Zelené hoře, a s kostelem se nedomluví na poutní mši. V zásadě závisí především na motivaci návštěvníka a na tom, jestli sám sebe za poutníka považuje, což je velice subjektivní. Nicméně podle slov paní kastelánky je počet poutníků jednoznačně nižší než počet ostatních návštěvníků. Nejvyšší návštěvnost v letech, kdy jsou údaje o návštěvnosti poutníků k dispozici, byla v roce 2016, kdy se počet evidovaných poutníků přiblížil dvěma tisícům. To bylo způsobeno umístěním svaté brány milosrdenství v bazilice Nanebevzetí Panny Marie a sv. Mikuláše ve Žďáru nad Sázavou, v rámci Svatého roku milosrdenství, čímž se zvýšil počet poutníků, přijíždějících do města.

Z rozhovoru s paní kastelánkou vyplývá, že kapacita kostela je v nejnavštěvovanějších dnech takřka naplněná. Jedná se o letní prázdniny, víkendy v hlavní sezóně a svátky. Kvůli nedostatečnému turistickému zázemí je navýšení běžných návštěv

s komentovanou prohlídkou téměř nemožné. Podpora návštěvnosti poutníků tedy může přinést vyšší návštěvnost mimo nejfrekventovanější dny a snížit sezónnost.

4.3.1 Návrh marketingových opatření

V této podkapitole jsou navrženy a popsány marketingové postupy a další opatření, které by mohly přispět k popularizaci poutních cest a zvýšení návštěvnosti Zelené hory. Návrhy vycházejí z výzkumu, popsaného v předchozích kapitolách.

Výsledky dotazníkového šetření naznačují, že povědomí o poutních cestách je v České republice poměrně nízké. Zároveň však téměř polovina všech dotazovaných poutní cestu někdy vykonala, nebo by to ráda někdy zkusila. Tento zájem vyjádřila v dotazníkovém šetření i velká část respondentů, kteří uvedli, že nejsou věřící. Poutní cesty nemusí nutně být jen aktivitou věřících. Většina ze všech dotazovaných navštívila Zelenou horu. Mezi respondenty nejvíce navštěvovaná poutní místa, Velehrad a Svatý kopeček u Olomouce, navštívila více než třetina dotazovaných. Je zde patrný zájem o poutní cesty i poutní místa samotná.

Podle rozhovoru s paní kastelánkou tomu však neodpovídá infrastruktura pro poutní turistiku v okolí Žďáru nad Sázavou a v Česku obecně. Ke zvýšení popularity poutí by proto mohlo pomoci rozšíření sítě poutních cest, posílení infrastruktury k tomu potřebné a propagace zaměřená přímo na poutě. Z dat o návštěvnosti také vyplývá, že veliký zájem je o akce pořádané na Zelené hoře. V době hlavní Svatojánské poutě dosahuje návštěvnost podle odhadu paní kastelánky několika tisíc.

Marketingu není věnována ve vedení kostela příliš velká pozornost. Ve spolupráci s městem Žďár nad Sázavou je Zelená hora průběžně propagována v tisku, na vlastních webových stránkách nebo například momentálně na billboardech v Praze. Propagace je založena především na statutu Světového dědictví UNESCO. Po navrácení památky pod římskokatolickou církev v roce 2014 vyjádřil farář kostela záměr obnovit památku

jako poutní místo. Z průzkumu webových stránek o poutních místech České republiky je patrné, že Zelená hora stále není brána jako významné poutní místo. Například server www.poutnimistacr.cz, který je prvním výsledkem vyhledávání pomocí vyhledavače Google, při zadání dotazu „poutní místa ČR“, Zelenou horu vůbec nezmiňuje. Více poutníků by tedy mohla na místo zanést propagace zaměřená právě na poutní stránku této památky. Z otázky č. 6 dotazníkového šetření je patrné, že poutě a jiné náboženské události na Zelenou horu přivádí návštěvníky spíše z blízkého okolí. To je jistě způsobeno charakterem těchto událostí, zároveň ale také nadprůměrným podílem věřících v této oblasti. Propagace skrze poutní cesty by proto měla být zaměřena spíše na Vysočinu, popřípadě Moravu.

Nikdo z respondentů nevěděl, že by Zelenou horu navštívil formou zájezdu, zprostředkovaného cestovní kanceláří. Spolupráce s cestovními kanceláři by tak mohla rozšířit spektrum návštěvníků, především pak ze vzdálenějších míst Čech. Mezi obyvateli Žďáru nad Sázavou a okolí také mnoho respondentů uvedlo jako příležitost návštěvy školní výlet. Ostatní respondenti však uváděli tuto možnost jen minimálně. K posílení návštěvnosti se nabízí i spolupráce se školami ze vzdálenějších regionů.

Velkým nedostatkem je chybějící turistické zázemí na Zelené hoře. Veškeré služby pro turisty trpí nedostatkem místa. U respondentů dotazníku byly nejžádanější služby informační centrum, průvodcovská činnost a toalety. Prohlídky s průvodci jsou v místě prováděny a podle dotazníkového šetření jsou s nimi návštěvníci spokojeni. Toalety jsou dostupné na přilehlém hřbitově, což není ideální ani podle paní kastelánky, ani podle respondentů. Na lepším řešení se však údajně pracuje. Informační centrum je podle rozhovoru spíše v nedohlednu. Dalšími žádanými službami byly parkoviště, občerstvení a prodej suvenýrů. Parkoviště je v těsné blízkosti kostela velmi malé. Dalo by se však argumentovat, že větší parkoviště by ubíralo památce na atraktivitě. Především v době poutě je, i ze zkušeností autora, místo pro parkování naprosto nedostačující. Řešení by mohlo být ve spolupráci s městem, zřízením většího parkoviště v prostorách pod Zelenou horou. Nejbližší občerstvení je dostupné v kavárně pod Zelenou horou.

Prodej suvenýrů probíhá uvnitř kostela, společně s prodejem vstupenek. To je hlavní problém nedostatečného zázemí kostela. Kostel musí být během části prohlídky uzavřený, tím pádem je uzavřena ale i pokladna. Zároveň někteří věřící kritizují prodej v samotném kostele. Řešením by mohlo být zřízení stánku před vstupem do samotného areálu, tedy před ambit kostela. Zde by mohl probíhat prodej vstupenek a suvenýrů. Zároveň by zde mohly být poskytovány návštěvníkům informace, které v době prohlídky nejsou dostupné vůbec. Popřípadě by se zde mohlo prodávat i menší občerstvení. Tento krok by tak rozšířil nabízené služby a učinil památku přístupnější turistům.

Respondenti v dotaznících hodnotili památku a její návštěvu většinou velice pozitivně. Jako hlavní atraktivitu památky nejčastěji uváděli architekturu. Exteriér kostela a ambitu je také hlavním grafickým materiálem při propagaci. Respondenti také dále oceňovali výzdobu a genius loci místa. K podchycení toho by se mohly v propagaci objevit i fotografie interiéru kostela.

Rozvoji infrastruktury pro poutní cesty by mohla pomoci spolupráce s dalšími poutními místy v okolí Žďáru nad Sázavou. Na Vysočině se nachází řada poutních míst. Spolupráce mezi nimi by měla přispět ke zlepšení infrastruktury a k vytvoření nových poutních cest.

4.3.2 Návrh poutní cesty

Poutní cesta začíná v Bystřici nad Pernštejnem a končí ve Žďáru nad Sázavou. Celkem měří 34 kilometrů a vede přes několik církevních a poutních památek. Většina cesty prochází chráněnou krajinou oblastí Žďárské vrchy a je vedena převážně po turistických značených cestách a cyklostezkách.

Začátek trasy je ve městě Bystřice nad Pernštejnem, kvůli dobré dopravní obslužnosti. Zároveň se přímo ve městě nachází několik církevních památek. Především Kostel sv. Vavřince a Hřbitovní kostel Nejsvětější Trojice. Cesta pak vede po cyklostezce přes obec Ždánice do Vítochova. Zde se nachází Kostel sv. Michaela

Archanděla. Jde o gotickou stavbu ze 13. století. Kostel byl v historii několikrát přestavován a opravován. Interiér je zdoben freskami řady biblických událostí. V kostele se nachází původní kamenná křtitelnice. (Region Bystřicko, 2016)

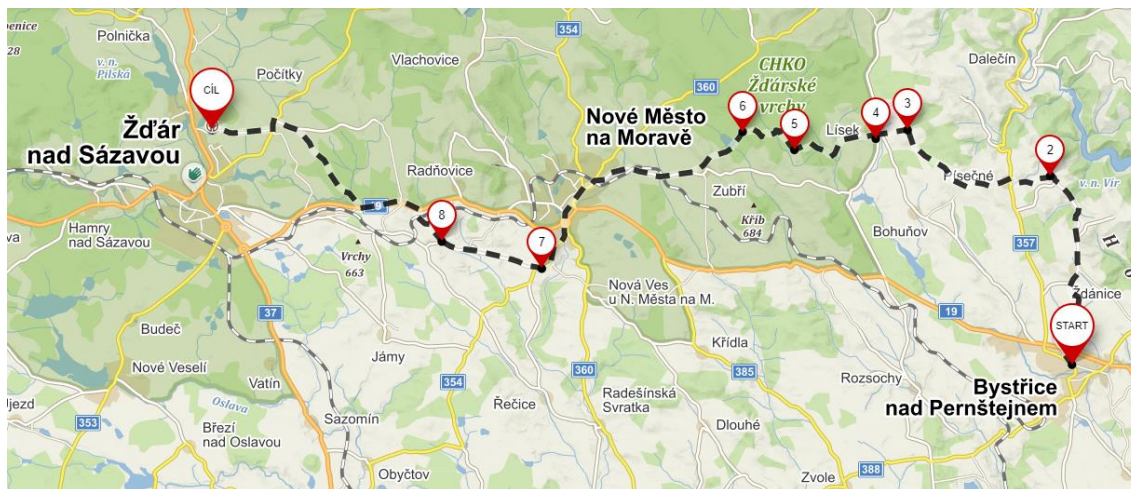
Cesta potom pokračuje po turistické značené trase do obce Lísek. Dominantou této obce je Kostel sv. Mikuláše s přilehlým hřbitovem a kapličkou. Trasa následně vede dále po značené cestě až do obce Zubří. Odtud pokračuje po cyklostezce do Nového Města na Moravě. Ve městě se nachází několik kostelů a dalších církevních památek, například Kostel Nanebevzetí Panny Marie nebo Kostel sv. Kunhuty.

Trasa pak opouští CHKO Žďárské vrchy a po cyklostezce vede přes obec Petrovice do Slavkovic. Ve Slavkovicích se nachází Poutní kostel Božího Milosrdenství. Další část trasy vede po silnici. Cesta se potom opět vrací do CHKO Žďárské vrchy a pokračuje po neznačené cestě a následně cyklostezce až k Zelené hoře ve Žďáru nad Sázavou.

V případě vykonání poutní cesty ve dnech pátek a sobota, je možné se zúčastnit Křížové cesty ve Slavkovicích, která se zde koná každý pátek v 15:00 – 16:00 hodin s výjimkou období Velikonoc. V sobotu se pak v poutním kostele na Zelené hoře koná pravidelná mše svatá s nedělní platností. Mimo tyto dny je možné po domluvě s farním úřadem zakončit pout' vlastní bohoslužbou.

Trasa je navržena pro pěší poutníky jako dvoudenní s přespáním v Novém Městě na Moravě nebo v části trasy za tímto městem, která se nachází mimo CHKO Žďárské vrchy. Cesta je však se stejnou trasou možná projet i na kole, během jednoho dne.

Obrázek č. 1: Trasa navržené poutní cesty

Zdroj: www.mapy.cz

Trasa byla navržena pro podporu poutních cest. Z tohoto důvodu není příliš dlouhá, čímž je relativně dostupná pro širší spektrum turistů. Zároveň je navržena, aby zaujala i méně pobožné, či zcela nevěřící turisty. To především tím, že je vedena převážně po atraktivních turistických trasách a velkou částí prochází CHKO Žďárské vrchy. Mimo církevní památky tedy nabízí příjemné přírodní prostředí.

5 Shrnutí výsledků a doporučení

Hlavním cílem práce bylo charakterizovat religi0zn0 cestovní ruch v souvislosti s poutním kostelem sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře a navrhnout další možnosti popularizace daného místa v intencích náboženského turismu. V kapitole 3.1 byl pomocí literární rešerše charakterizován religi0zn0 cestovní ruch, byla popsána jeho stručná historie a jeho role v různých náboženstvích. Dále bylo nabídnuto několik definic, od různých autorů, pojmů religi0zn0 cestovní ruch a pouť, a tím i více pohledů na tuto problematiku. V kapitole 4.1 byla podrobně popsána samotná památka - Zelená hora.

Pro dosažení cíle dále byly vytyčeny dva podcíle. Prvním bylo navržen0 marketingových postupů, vedoucích k popularizaci poutních cest na Zelenou horu. V kapitole 4.3.1 byly navrženy následující postupy a opatření:

- Spolupráce s dalšími poutními místy v okolí Žďáru nad Sázavou. Tato spolupráce by měla být zaměřena na rozšiřování sítě poutních cest v regionu a na zlepšení jejich infrastruktury. Tímto způsobem by se poutní cesty v tomto místě měly stát dostupnější a atraktivnější.
- Prezentace Zelené hory jako poutního místa. Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého nepatří mezi nejčastější cíle poutníků. Místo je propagováno především jako památka Světového dědictví UNESCO. Důrazem na poutní aspekt kostela by se zlepšila informovanost lidí a obecné povědomí o poutních cestách a zvýšila by se tak popularita této formy cestovního ruchu.
- Užší spolupráce s cestovními kanceláři by mohla na Zelenou horu přivést více návštěvníků, především ze vzdálenějších míst České republiky a ze zahraničí.
- Posílení turistického zázemí Zelené hory. Zřízením informačního stánku, fungujícího zároveň jako pokladna, by se značně optimalizoval provoz kostela. Dalším navrženým krokem pro zlepšení dostupnosti je

vybudování parkoviště v prostorách pod Zelenou horou, ve spolupráci s městem. Těmito opatřeními by se zvýšil objem návštěvníků, jaký je objekt schopen pojmout, a památka by se stala návštěvníkům dostupnější.

Druhým podcílem práce bylo navržení vlastní poutní cesty. Návrh trasy zahrnující Zelenou horu je popsán v podkapitole 4.3.2.

V kapitole 2.2 byly položeny dvě výzkumné otázky. První otázka zní „Je v dnešní moderní společnosti stále zájem o poutní cesty a religiózní cestovní ruch obecně?“ Literární rešerše provedená v teoretické části ukázala, že religiózní cestovní ruch je velice populární forma turismu. Výsledky dotazníkového šetření potvrdily mezi návštěvníky Zelené hory veliký zájem o poutní místa. Poměrně veliký byl u respondentů i zájem o samotné poutní cesty, nicméně jen menší část z nich má s takovou cestou zkušenosti.

Druhá výzkumná otázka zní „Existují nějaké způsoby, jak lépe propagovat Zelenou horu a jak přivést na místo více poutníků?“ Propagace by se měla více zaměřit na duchovní stránku kostela a na budování image památky jako poutního kostela. Konkrétní kroky popularizace místa je popsány v kapitole 4.3.1.

6 Závěr

V práci bylo dosaženo hlavního cíle, kterým bylo charakterizování religi0zního cestovního ruchu v souvislosti s poutním kostelem sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře a navržení dalších možností popularizace daného místa v intencích náboženského turismu. Toho bylo docíleno především literární rešerší a naplněním podcílů práce. Byly navrženy konkrétní postupy popularizace religi0zního cestovního ruchu a poutních cest a způsoby zefektivnění marketingu a provozu poutního kostela na Zelené hoře. Dále byl vytvořen návrh nové poutní cesty zahrnující Zelenou horu.

V souladu s literární rešerší byl potvrzen předpoklad, že o poutní cesty a poutní místa obecně je stále v České republice zájem. Konflikty mezi věřícími poutníky a běžnými turisty, popsane v teoretické části, se však ukázaly v případě Zelené hory nepatrné. Způsobeno to je zřejmě nízkým využitím této památky jako poutního místa. Stejně tak nebylo zjištěno, že by masovost cestovního ruchu, vyvolaná statutem Světového dědictví UNESCO, měla výraznější negativní dopad na stav památky.

Vzhledem k řadě různých pojetí religi0zního cestovního ruchu, poutí a poutníků bylo v práci obtížné přesně a objektivně určit, co lze považovat za pouť, případně odlišit poutníka od jiného turistu. Tento fakt, společně se subjektivním pojetím víry jako takové, mohl dle autora do jisté míry zkreslit výsledky dotazníkového šetření. Různé pojetí těchto pojmů u různých lidí bylo patrné již při kontaktním sběru dotazníků.

At' už jde o běžné turisty, kteří vyhledávají kulturní vyžití, nebo o poutníky s více spirituální motivací k cestě, je patrné, že poutní místa jsou stále atraktivní destinací. Zelená hora jednoznačně těží ze statutu památky Světového dědictví UNESCO, turisty pak láká především na svoji unikátní architekturu. Ve spojení se silnou křesťanskou symbolikou má poutní kostel sv. Jana Nepomuckého velký potenciál stát se i významným poutním místem.

7 Přílohy

Leden		Únor		Březen		Duben	
01.01.2017		01.02.2017		01.03.2017		01.04.2017	146
02.01.2017		02.02.2017		02.03.2017		02.04.2017	234
03.01.2017	44	03.02.2017		03.03.2017		03.04.2017	0
04.01.2017		04.02.2017		04.03.2017		04.04.2017	30
05.01.2017		05.02.2017		05.03.2017		05.04.2017	0
06.01.2017		06.02.2017		06.03.2017		06.04.2017	103
07.01.2017		07.02.2017		07.03.2017		07.04.2017	29
08.01.2017		08.02.2017		08.03.2017		08.04.2017	148
09.01.2017		09.02.2017		09.03.2017	8	09.04.2017	105
10.01.2017		10.02.2017		10.03.2017		10.04.2017	0
11.01.2017		11.02.2017		11.03.2017		11.04.2017	64
12.01.2017		12.02.2017		12.03.2017	23	12.04.2017	44
13.01.2017		13.02.2017		13.03.2017		13.04.2017	0
14.01.2017		14.02.2017		14.03.2017		14.04.2017	213
15.01.2017		15.02.2017		15.03.2017		15.04.2017	373
16.01.2017		16.02.2017		16.03.2017		16.04.2017	166
17.01.2017		17.02.2017		17.03.2017		17.04.2017	118
18.01.2017		18.02.2017		18.03.2017		18.04.2017	0
19.01.2017		19.02.2017		19.03.2017		19.04.2017	0
20.01.2017		20.02.2017		20.03.2017		20.04.2017	69
21.01.2017		21.02.2017		21.03.2017	20	21.04.2017	36
22.01.2017		22.02.2017	12	22.03.2017		22.04.2017	146
23.01.2017	3	23.02.2017		23.03.2017		23.04.2017	135
24.01.2017		24.02.2017		24.03.2017		24.04.2017	0
25.01.2017		25.02.2017		25.03.2017		25.04.2017	35
26.01.2017		26.02.2017		26.03.2017		26.04.2017	69
27.01.2017		27.02.2017		27.03.2017		27.04.2017	0
28.01.2017		28.02.2017		28.03.2017		28.04.2017	38
29.01.2017		12		29.03.2017		29.04.2017	353
30.01.2017				30.03.2017		30.04.2017	220
31.01.2017				31.03.2017	8	Celkem	2874
47				Celkem	59		

Zdroj: Vlastní zpracování údajů, poskytnutých kastelánkou kostela

Poznámka: žlutě jsou vyznačeny soboty a neděle, zeleně svátky a červeně celková měsíční návštěvnost.

KVĚTEN 2017		Červen 2017		Červenec 2017		Srpen 2017	
01.05.2017	178	01.06.2017	73	01.07.2016	121	01.08.2016	170
02.05.2016	41	02.06.2017	138	02.07.2016	274	02.08.2016	162
03.05.2016	99	03.06.2017	233	03.07.2016	148	03.08.2016	191
04.05.2016	89	04.06.2017	96	04.07.2016	275	04.08.2016	210
05.05.2016	73	05.06.2017	29	05.07.2016	407	05.08.2016	268
06.05.2016	280	06.06.2017	135	06.07.2016	487	06.08.2016	295
07.05.2016	305	07.06.2017	125	07.07.2016	312	07.08.2016	234
08.05.2016	234	08.06.2017	128	08.07.2016	261	08.08.2016	275
09.05.2016	93	09.06.2017	129	09.07.2016	198	09.08.2016	252
10.05.2016	150	10.06.2017	275	10.07.2016	98	10.08.2016	186
11.05.2016	111	11.06.2017	236	11.07.2016	278	11.08.2016	282
12.05.2016	169	12.06.2017	41	12.07.2016	230	12.08.2016	353
13.05.2016	228	13.06.2017	160	13.07.2016	176	13.08.2016	300
14.05.2016	0	14.06.2017	94	14.07.2016	127	14.08.2016	205
15.05.2016	90	15.06.2017	43	15.07.2016	196	15.08.2016	281
16.05.2016	108	16.06.2017	141	16.07.2016	305	16.08.2016	328
17.05.2016	201	17.06.2017	238	17.07.2016	107	17.08.2016	248
18.05.2016	83	18.06.2017	249	18.07.2016	213	18.08.2016	204
19.05.2016	94	19.06.2017	73	19.07.2016	180	19.08.2016	298
20.05.2016	221	20.06.2017	162	20.07.2016	196	20.08.2016	287
21.05.2016	177	21.06.2017	115	21.07.2016	256	21.08.2016	259
22.05.2016	29	22.06.2017	105	22.07.2016	180	22.08.2016	217
23.05.2016	147	23.06.2017	197	23.07.2016	300	23.08.2016	251
24.05.2016	184	24.06.2017	243	24.07.2016	269	24.08.2016	188
25.05.2016	166	25.06.2017	225	25.07.2016	233	25.08.2016	134
26.05.2016	71	26.06.2017	60	26.07.2016	232	26.08.2016	236
27.05.2016	270	27.06.2017	293	27.07.2016	160	27.08.2016	190
28.05.2016	242	28.06.2017	66	28.07.2016	288	28.08.2016	120
29.05.2016	48	29.06.2017	74	29.07.2016	189	29.08.2016	153
30.05.2016	117	30.06.2017	91	30.07.2016	286	30.08.2016	126
31.05.2016	187	Celkem	4267	31.07.2016	175	31.08.2016	150
Celkem	4485			Celkem	7157	Celkem	7053

Zdroj: Vlastní zpracování údajů, poskytnutých kastelánkou kostela

Poznámka: žlutě jsou vyznačeny soboty a neděle, zeleně svátky a červeně celková měsíční návštěvnost.

ZÁŘÍ 2017		ŘÍJEN 2017		Listopad 2017		Prosinec 2017	
01.09.2017	178	01.10.2017	170	01.11.2017	0	01.12.2017	0
02.09.2017	69	02.10.2017	29	02.11.2017	0	02.12.2017	44
03.09.2017	160	03.10.2017	53	03.11.2017	0	03.12.2017	0
04.09.2017	106	04.10.2017	67	04.11.2017	10	04.12.2017	0
05.09.2017	81	05.10.2017	19	05.11.2017	0	05.12.2017	0
06.09.2017	116	06.10.2017	82	06.11.2017	28	06.12.2017	0
07.09.2017	144	07.10.2017	119	07.11.2017	0	07.12.2017	38
08.09.2017	14	08.10.2017	96	08.11.2017	0	08.12.2017	0
09.09.2017	252	09.10.2017	0	09.11.2017	68	09.12.2017	12
10.09.2017	193	10.10.2017	76	10.11.2017	0	10.12.2017	0
11.09.2017	44	11.10.2017	24	11.11.2017	0	11.12.2017	0
12.09.2017	100	12.10.2017	6	12.11.2017	0	12.12.2017	0
13.09.2017	119	13.10.2017	154	13.11.2017	0	13.12.2017	0
14.09.2017	246	14.10.2017	151	14.11.2017	0	14.12.2017	0
15.09.2017	92	15.10.2017	308	15.11.2017	0	15.12.2017	0
16.09.2017	160	16.10.2017	0	16.11.2017	0	16.12.2017	0
17.09.2017	178	17.10.2017	10	17.11.2017	102	17.12.2017	52
18.09.2017	105	18.10.2017	47	18.11.2017	0	18.12.2017	0
19.09.2017	148	19.10.2017	74	19.11.2017	37	19.12.2017	0
20.09.2017	119	20.10.2017	53	20.11.2017	0	20.12.2017	0
21.09.2017	42	21.10.2017	127	21.11.2017	0	21.12.2017	0
22.09.2017	63	22.10.2017	59	22.11.2017	45	22.12.2017	0
23.09.2017	148	23.10.2017	16	23.11.2017	18	23.12.2017	0
24.09.2017	142	24.10.2017	17	24.11.2017	0	24.12.2017	0
25.09.2017	55	25.10.2017	38	25.11.2017	0	25.12.2017	0
26.09.2017	73	26.10.2017	24	26.11.2017	20	26.12.2017	0
27.09.2017	75	27.10.2017	44	27.11.2017	0	27.12.2017	26
28.09.2017	243	28.10.2017	148	28.11.2017	0	28.12.2017	26
29.09.2017	295	29.10.2017	89	29.11.2017	46	29.12.2017	42
30.09.2017	224	30.10.2017	2	30.11.2017	0	30.12.2017	161
Celkem	3984	31.10.2017	62	Celkem	374	31.12.2017	93
		Celkem	2164			Celkem	494

Zdroj: Vlastní zpracování údajů, poskytnutých kastelánkou kostela

Poznámka: žlutě jsou vyznačeny soboty a neděle, zeleně svátky a červeně celková měsíční návštěvnost.

8 Seznam použité literatury

- [1] BAROCH, Karel. *Dějiny Nepomucka*. Plzeň: Nava, 1992.
- [2] CAUST, Josephine a Marilena VECCO. Is UNESCO World Heritage recognition a blessing or burden? Evidence from developing Asian countries. *Journal of Cultural Heritage* [online]. Říjen, 2017, **27**, 1 - 9 [cit. 2018-06-04]. ISSN 1296-2074. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1296207416302394>
- [3] COLLINS-KREINER, Noga. GEOGRAPHERS AND PILGRIMAGES: CHANGING CONCEPTS IN PILGRIMAGE TOURISM RESEARCH. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie* [online]. 2010, **101**(4), 437-448 [cit. 2018-06-05]. DOI: 10.1111/j.1467-9663.2009.00561.x. ISSN 0040747X. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1467-9663.2009.00561.x>
- [4] *České dědictví UNESCO* [online]. [cit. 2018-06-04]. Dostupné z: <http://www.unesco-czech.cz/>
- [5] D'ERAMO, Marco. Urbanicide in all good faith. *Domusweb* [online]. 20.08.2014 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: https://www.domusweb.it/en/oped/2014/08/20/urbanicide_in_allgoodfaith.html.
- [6] ELIADE, Mircea. *The encyclopedia of religion*. Londýn: Collier Macmillan, 1987.
- [7] ERLANGER, Steven a Scott SAYARE. Unesco Accepts Palestinians as Full Members. *The New York Times*[online]. 31.10.2011 [cit. 2018-05-19]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2011/11/01/world/middleeast/unesco-approves-full-membership-for-palestinians.html>
- [8] HORA-HOŘEJŠ, Petr. *Toulky českou minulostí 4. Od bitvy na Bílé hoře (1620) do nástupu Marie Terezie (1740)*. Praha: Baronet, 1995. ISBN 80-858-9021-6.
- [9] HORYNA, Mojmír. *J. B. Santini-Aichel – Život a dílo*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-664-3.
- [10] *Hradecké ekonomické dny*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 2015, **5**(1). ISSN 2464-6032.
- [11] HRON, Jan. Náboženský turismus, nebo turismus jako náboženství?: Několik poznámek ke studiu vztahů mezi náboženstvím a turismem. *Religio: revue pro religionistiku* [online]. 2017, **25**(2), 127-152 [cit. 2018-06-09]. ISSN 2336-4475. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/11222.digilib/137715>
- [12] CHUDÁREK, Zdeněk. *Stavební dějiny zelenohorského areálu 1784-1994*. In: Kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře. Telč, 2010.

- [13] JIMURA, Takamitsu. *The impact of world heritage site designation on local communities: A case study of Ogimachi, Shirakawa-mura, Japan* [online]. 2011, **32**(2), 288-296 [cit. 2018-06-07]. ISSN 0261-5177. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0261517710000397>
- [14] KOTRBA, Viktor. *Česká barokní gotika: Dílo Jana Santiniho-Aichla*. Praha: Academia, 1976.
- [15] LANDORF, Chris. Managing for sustainable tourism: A review of six cultural World Heritage Sites. *Journal of Sustainable Tourism* [online]. 2009, **17**, 53-70 [cit. 2018-06-08].
- [16] List of World Heritage in Danger. *United Nations: UNESCO World Heritage Centre* [online]. [cit. 2018-05-13]. Dostupné z: <https://whc.unesco.org/en/danger/>
- [17] LONG, David Edwin. *The Hajj Today: A Survey of the Contemporary Makkah Pilgrimage*. Albany: State University of New York Press, 1979.
- [18] MORINIS, E. Alan. *Sacred journeys: the anthropology of pilgrimage*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 1992. ISBN 03-132-7879-2.
- [19] NOLAN, Mary Lee a Sidney NOLAN. Religious sites as tourism attractions in Europe. *Annals of Tourism Research* [online]. 1992, **19**(1), 68-78 [cit. 2018-06-03]. DOI: 10.1016/0160-7383(92)90107-Z. ISSN 01607383. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/016073839290107Z>
- [20] Památky UNESCO: poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře. *Národní památkový ústav*[online]. [cit. 2018-05-18]. Dostupné z: <http://ftp.npu.cz/vystava-unesco/zelena-hora/>
- [21] *Poutní kostel Sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře* [online]. 2015 [cit. 2018-05-05]. Dostupné z: <https://www.zelena-hora.cz/cz>
- [22] RAJ, R. a K. GRIFFIN, ed. *Religious tourism and pilgrimage management: an international perspective*[online]. United Kingdom, 2015 [cit. 2018-06-03]. ISBN 9781780645230. Dostupné z: <https://www.cabi.org/cabebooks/ebook/20153323720>
- [23] *Records of the General Conference: Twentieth Session*. Paříž: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 1979. ISBN 92-3-101703-9.
- [24] *Region Bystřicko* [online]. 2016 [cit. 2018-07-24]. Dostupné z: <https://info.bystricenp.cz/>
- [25] RINSCHÉDE, Gisbert. Forms of religious tourism. *Annals of Tourism Research* [online]. 1992, **19**(1), 51-67 [cit. 2018-06-02]. DOI:

10.1016/0160-7383(92)90106-Y. ISSN 01607383. Dostupné z:
<http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/016073839290106Y>

- [26] ROUNTREE, Kathryn. *Journeys to the Goddess: Pilgrimage and Tourism in the New Age*. Leiden: Brill, 2006.
- [27] SEDLÁK, Jan. *Jan Blažej Santini: setkání baroku s gotikou*. Praha: Vyšehrad, 1987.
- [28] SEDLÁK, Jan a Jiří KROUPA. *Zelená hora: Žďársko Jana Santiniho*. Foibos, 2015. ISBN 978-80-87073-85-8.
- [29] STODDARD, Robert. *Characteristic of Buddhist Pilgrimages in Sri Lanka* [online]. University of Nebraska - Lincoln: Geography Faculty Publications, 1988 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z:
<http://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1032&context=geographyfacpub>
- [30] TIMOTHY, Dallen J. a Daniel H. OLSEN. *Tourism, religion, and spiritual journeys* [online]. New York: Routledge, 2005 [cit. 2018-06-12]. ISBN 9-78-0-415-35445-5. Dostupné z:
http://shora.tabriz.ir/Uploads/83/cms/user/File/657/E_Book/Tourism/Tourism%20Religion%20and%20Spiritual%20Journeys.pdf
- [31] TIRADOS, R. M. Gonzalez. Half a century of mass tourism: evolution and expectations. *The Service Industries Journal* [online]. 2011, **31**(10), 1589-1601 [cit. 2018-06-06]. Dostupné z:
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02642069.2010.485639>
- [32] U.S. DEPARTMENT OF STATE. *About the U.S. and UNESCO* [online]. 29.09.2011 [cit. 2018-05-17]. Dostupné z: <https://2009-2017.state.gov/p/io/unesco/usunesco/index.htm>
- [33] U.S. DEPARTMENT OF STATE. *The United States Withdraws From UNESCO* [online]. 12.10.2017 [cit. 2018-05-20]. Dostupné z:
<https://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2017/10/274748.htm>
- [34] WALL, Geoffrey. a Alister MATHIESON. *Tourism: change, impacts, and opportunities* [online]. 2. New York: Pearson Prentice Hall, 2006 [cit. 2018-06-04]. ISBN 01-309-9400-6.
- [35] World Heritage List. *United Nations: UNESCO World Heritage Centre* [online]. [cit. 2018-05-13]. Dostupné z:
<https://whc.unesco.org/en/list/>
- [36] ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. 2. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2.

[37] ZEMEK, Metoděj a Antonín BARTUŠEK. *Dějiny Žďáru nad Sázavou II: První část*. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1962.

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Akademický rok: 2016/2017

Studijní program: Ekonomika a management

Forma: Prezenční

Obor/komb.: Management cestovního ruchu - anglický jazyk
(mcr-p-a)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Havelka Martin	Ořechová 639, Hřebeč	11500587

TÉMA ČESKY:

Zelená hora jako centrum religiózního cestovního ruchu

TÉMA ANGLICKY:

World heritage site Zelená hora - a centre of religious tourism

VEDOUcí PRÁCE:

Mgr. Miloslava Černá, Ph.D. - KAL

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

- 1) Úvod
- 2) Teoretická část
- 3) Praktická část
- 4) Závěr
- 5) Seznam použité literatury

Cíl práce:

Charakterizovat religiózní cestovní ruch v souvislosti s poutním kostelem sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře a navrhnout další možnosti popularizace daného místa v intencích náboženského turismu.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

ČERNÝ, Jiří. Poutní místa jihozápadní Moravy: milostné obrazy, sochy a místa zvláštní zbožnosti. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov, 2005. ISBN 8086559157.

HORYNA, Mojmir. Kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře. V Telči: Národní památkový ústav - územní odborné pracoviště v Telči, 2009. ISBN 978-80-904240-0-5.

ICOMOS, US-ICOMOS a WORLD TOURISM ORGANISATION. Tourism at world heritage cultural sites. [Rev. and expanded ed.]. Madrid, Spain: World Tourism Organization, 2004. ISBN 9284403146.

Religious Tourism and Event Management: An Opportunity for Local Tourism Development [online]. 2015, 3(1) [cit. 2017-10-12]. ISSN 2003-7379. Dostupné z: <http://arrow.dit.ie/cgi/viewcontent.cgi?article=1038&context=ijrtp>

ODEHNAL, František. Poutní místa Moravy a Slezska. Praha: Debora, 1995. ISBN 80-85923-08-4.

DIBELKOVÁ, Irena. Poutní místa na Moravě, ve Slezsku. Praha: Olympia, 2005. ISBN 80-7033-875-x.

Podpis studenta:

Datum:

13.10.2017

Podpis vedoucího práce:

Datum:

13.10.2017